

**Colegiul biblic Penticostal „Emanuel”
SIBIU**

Teologia închinării

Introducere

Decaderea morala si spirituala reprezinta cele doua caracteristici ale societatii în care exista Biserica lui Hristos. Pagânizarea timpului, care este un factor inevitabil al societatii contemporane, nu afecteaza doar lumea seculara, ci exercita o presiune intensa asupra vietii Bisericii. Modul în care acest proces este facut vizibil consta în renuntarea cu usurinta la valorile si absoluturile moralei si credintei crestine. Ca sa fim mai generali, aproape orice absolut este abandonat. În acest fel, societatea prezenta înlatura Transcendentul, divinul, deschizând larg portile unei ideologii antropocentrice. Într-o astfel de societate, Creatorul si Sustinatorul lumii, Forta care misca toate lucrurile nu-si mai gaseste locul.

Revenind la absoluturi, Sfânta Scriptura contine unul dintre cele mai importante: „Sa nu ai alti Dumnezei afara de mine...Sa nu te închini înaintea lor, si sa nu le slujesti...” (Exod 20:3, 5a). Nu este nevoie de o privire microscopica pentru a observa directia gresita pe care omenirea a luat-o în actul închinarii sale. Pentru Dumnezeul adevarat s-au gasit foarte multi substituenti printre care amintim: materialismul (Matei 6:24), narcisismul sau „iubirea de sine” (2Timotei 3:2a) si, desigur, o ideologie sau o religie falsa.

Constatarea pe care o facem înca de la începutul acestei lucrari este ca fiecare individ se închina la ceva sau la cineva. Nu exista nici o fiinta umana care sa nu practice actul închinarii înaintea propriului dumnezeu. Cu toate ca fiecare individ se închina, nu orice fel de închinare este adevarat.

Biserica lui Hristos, singura institutie care îl reprezinta pe Domnul Isus Hristos pe pamânt, este chemata mai mult ca oricând sa-si reevalueze menirea si rostul existentei sale în mijlocul societatii. Închinarea autentica trebuie sa se gaseasca în Biserica universala a lui Dumnezeu. Înafara Bisericii rascumparate prin jertfa lui Isus Hristos nu poate exista singurul fel de închinare placut lui Dumnezeu care este „în duh si în adevar” (Ioan 4:24).

Deoarece în ultima perioada a fost acordata putina atentie principiilor biblice care stau la baza închinarii, în studiul nostru vom încerca sa le subliniem pe acelea care privesc într-un mod direct închinarea comunitara a Bisericii.

I. Terminologie si definitii

Înca de la creatia sa si pâna astazi, omul, creat dupa chipul si asemanarea lui Dumnezeu, a descoperit în sine nevoia de a comunica si de a se exprima pe sine înaintea Creatorului sau, înaintea unei forte, a unui obiect care au devenit dumnezei pentru el.

Istoria închinarii începe cu primii oameni, Adam si Eva, Cain si Abel, continuându-si apoi drumul prin veacurile scurse, adoptând forme variate de exprimare. Diversitatea circumstanțelor precum si evolutia rapida a lumii în toate domeniile ei, reprezinta doua dintre motivele care au determinat caracterul policrom al închinarii. Dovada evidenta se gaseste în multimea de crezuri si marturisiri de credinta, precum si în pluralismul societatii în care traim.

Cunoasterea termenilor folositi de autorii Noului Testament pentru a face referire la conceptul despre închinare reprezinta demersul fundamental în definirea complexa si completa a închinarii. Vom prezenta în continuare termenii cei mai importanti care fac referire în mod direct la subiectul închinarii.

I. 1. Proskuneo

Termenul principal folosit pentru a descrie închinarea în Noul Testament, este grecescul *proskuneo* [de la *kyneo*=a saruta (pamântul) si *pros*=spre], al carui sens de baza este acela de a „saruta mâna unei persoane sau chiar pamântul în fata unei fiinte superioare.” Termenul este folosit de 59 de ori în Noul Testament si de 90 de ori în Septuaginta pentru a desemna închinarea oferita lui Isus si lui Dumnezeu Tatal.

În practica orientala, si într-un mod special la persi, exista obiceiul plecarii pe genunchi si atingerii pamântului cu fruntea, cu scopul de a exprima un respect profund sau de a exprima reverenta unei persoane fata de o alta persoana.

Corespondentul ebraic al lui **proskuneo** este termenul **shachah**. Ambii termeni, atât în Noul Testament cât si în Vechiul Testament, denota onoarea si omagiile pe care pot sa le primeasca oamenii, îngerii, demonii, satana, idoli si Dumnezeu. De cele mai multe ori contextul stabileste beneficiarul închinarii. „Ei evidentiaza actul prosternerii precum si supunerea deplina. Aceasta poate fi facuta fara a face referire la demnitatea persoanei”

În traducerea greceasca a Vechiului Testament, LXX, *proskuneo*, „reprezinta traducerea termenilor ebraici *histahanah* si *sagad* sau a aramaicului *seghid*. Ambele cuvinte au sensul primar de a se pleca. Este folosit, de asemenea, câte o data pentru „a saruta”, „a sluji”, „a se închina” „a tremura”, si de trei ori este folosit cu sensul de a face o plecaciume.”

Atât în Noul Testament, cât si în cadrul iudeo-crestin, „gândul despre transcendentia lui Dumnezeu a închis usa unui fel diluat de închinare.” Apostolii refuza închinarea prin care oamenii, frapati de supranatural, doreau sa-i onoreze. (Fapte 10:25; 14:15). Interesant este faptul ca termenul *proskuneo* cere o fiinta concreta înaintea careia sa se aduca închinarea. Adevarul incontestabil revelat de scrierile nou testamentale este ca Hristos a fost facut vizibil tuturor pe pamânt, iar astazi, prin Evanghelia este prezentat cu aceeasi forta. Credinta, în acest caz, deschide calea vederii. Concluzia care poate fi desprinsa reliefeaza ca singura persoana vrednica de închinare este doar Dumnezeu triunic.

În timpul Bisericii primare, perioada în care se pun bazele crestinismului de mai târziu, sursele istorice afirma ca termenul era folosit si pentru „evidentierea închinarii pagâne.” Necesitatea de a face o distinctie între închinarea adresata lui Isus Hristos si cea uzitata în serviciile religioase pagâne, precum si omagiile aduse martirilor, a fost vitala pentru aspectul denotativ al termenului. „Al VII-lea Conciliu Ecumenic de la Nicea din anul 787, a facut distinctia clara între timetike *proskunesis*, care poate fi adusa icoanelor si, aletine latreia, care trebuia adusa doar lui theia fisis în mod obligatoriu.

I. 2. Latreuo

Urmatorul termen folosit în Noul Testament pentru a desemna închinarea este verbul **latreuo**, care apare de 21 de ori și derivatul acestuia **latreia** care apare de 5 ori. „Ca substantiv, termenul de închinare este folosit de cinci ori: de trei ori cu sensul de închinare (adorare) înaintea lui Dumnezeu (Ioan 6:2, Rom 9:4), iar de două ori cu sensul slujire lui Dumnezeu (Rom 1:9; Evrei 9:9). Celelalte saisprezece texte sunt redată cu sensul de a sluji lui Dumnezeu, (de ex., Matei 4:10; Luca 1:79; Fil. 3:3; Apocalipsa 7:15).” În faza inițială termenul latreia și ebraicul avodah desemnau „munca sclavilor sau a slujitorilor angajați.”

Cu toate că în Sfânta Scriptură vocabularul pentru închinare este destul de vast, „conceptul esențial în Scriptură este acela de „slujire.” În cadrul oferirii acestei „închinări” lui Dumnezeu slujitorii Lui trebuie să se plece la pământ – ebraicul histahawa sau grecescul proskuneo- în felul acesta manifestându-se teama însoțită de respect, adorarea, evlavie și uimire.”

În LXX termenul apare de 90 de ori și este „utilizat pentru slujirea lui Dumnezeu de către orice om, spre deosebire de leitourgeo (leitourge,w) , care indică exclusiv slujba preoților și levitilor.”¹¹ (Exod 28:35; Numeri 8:22). Și aici sensul de bază al termenului este acela de a sluji, o slujire cu un caracter religios. Preot Dr. Ioan Mircea când face referire la termenii latreia și proskuneo afirmă că prin ei se înțelege „actul și forma de supunere totală și smerită unei puteri spirituale.”¹² Același autor identifică în grecescul latreia închinarea „datorată singurului Dumnezeu. Aceasta adorare are ca act central jertfa, însoțită de post și rugăciuni...” Deoarece termenul are înțelesul atât de slujire cât și de închinare, contextul va stabili sensul cuvântului atunci când este folosit.

I. 3. Doxa

Sensul vechi al termenului doxa era acela de opinie sau părere pe care poate să o aibă cineva despre un obiect sau despre o persoană. Sensul de reputație sau onoare, pe care-l primește termenul, apare de mai multe ori în Sfânta Scriptură. (1 Corinteni 11:15; 1 Tesaloniceni 2:6). Mai târziu termenul primește sensul de „radiere”, „glorie”, înțeles care este găsit în greaca veche, precum și în Matei 4:8; Luca 4:6; Matei 6:29. În Sfintele Scripturi ale Noului Testament, doxa apare de 165 de ori, de 77 de ori este întâlnit în epistolele pauline (Romani 16 ori; 1 Corinteni 12 ori; 2 Corinteni 19 ori), în scrierile petrine (1 Petru de 10 ori; 2 Petru de 5 ori), în scrierile iohanine (Ioan 18 ori; Apocalipsa 17 ori) și în Luca (apare de 13 ori). Este folosit pentru a desemna „strălucirea divină și cerească, mărirea și majestatea lui Dumnezeu, și chiar ființa lui Dumnezeu, precum și lumea Lui.”

În traducerea LXX „sensul original de opinie nu este întâlnit”. Termenul este folosit frecvent pentru a desemna gloria adusă lui Dumnezeu (Psalmul 29:1; Isaia 42:12) chiar dacă în greaca populară era folosit pentru a aduce omagii oamenilor. Ideea de fast, putere și mărie își găsește așadar bazele în Vechiul Testament (Isaia 17:4; 35:2; Hagai 2:3). Dar mai presus de orice, **doxa a fost folosit pentru a scoate în evidență slava și puterea lui Dumnezeu.** (Psalmul 24:7; 29:3; Isaia 42:8).

Correspondentul ebraic este cuvântul **kavod**, care a fost folosit în sens secular pentru onoare. Sensul de onoare, de renume, de reputație cât și verbele a onora, a lauda și folosirea specială de a căuta onoarea (Ioan 7:18; 8:50; 5:44; 1 Tesaloniceni 2:6) și de a primi onoare (Ioan 5:41, 44) aparțin limbii grecești obișnuite. Raportat la Dumnezeu, termenul denota ceea ce trezeste în ființa umană respectul și o atitudine reverentioasă plină de mulțumire și recunoștință față de tot ceea ce vine de la El. Folosirea nou testamentală a termenului conține în sine ideea de „onoare, splendoare și radiere divină vizibile”. În conținut este exprimată ideea de ființare a lui Dumnezeu, accentuându-se aspectele vizibile ale existenței Sale.

Un alt aspect important este acela ca „dynamismul relatiei dintre Dumnezeu Tatal si Dumnezeu Fiul” este exprimat prin acest termen. Un exemplu elocvent este în Romani 6:4 unde este subliniat ca „Hristos a fost înviat din morti prin slava Tatalui.” Termenul se mai gaseste si în Matei si în Marcu făcând referire la Parousie. (Marcu 8:38, Matei 19:28). În Evanghelia lui Luca, doxa este întâlnit în istoria nasterii si a transfigurarii la fata. (Luca 2:9).¹⁶

I. 4. Sebomai

Pentru a desemna închinarea în Noul Testament este folosit frecvent si termenul sebomai. Cuvântul exprima ideea de consideratie, teama, închinare. Accentul cade pe starea de piosenie a închinătorului si, dupa cum se va sublinia, toate celelalte cuvinte care au radacina lui sebomai exprima stari si atitudini diferite ale celui ce se închina. Analizând sensurile termenului sebomai, David Peterson remarca: „Însa, dupa cum era de asteptat, verbul comun sebomai si termenii înruditi includeau în continutul lor semantic nu doar o atitudine de reverenta fata de zei, dar si activitatea cultica ce exprima aceasta reverenta.” Aceasta afirmatie este facuta atunci când autorul vede închinarea ca o forma esentiala de exprimare a reverentei si respectului adresate Trinitatii. Făcând referire la derivatele termenului, **sebazomai** denota, într-un mod particular, închinarea religioasa. **Sebasma** face referire la un obiect de cult, la un obiect sfânt. Eusebeo (euvsebe,w) are menirea de a exprima devotamentul si evlavia închinătorului. De asemenea, în acelasi termen sunt cuprinse piosenia si frica de Dumnezeu.

S-a constatat ca „radacina **seb** a avut sensul original de a calca pe urmele cuiva, sau a merge dupa ceva pastrând o distanta stabilita. De la acest înteles spatial al termenului s-a dezvoltat ideea metaforica a tremurului, strabatând calea de la rusine, cu uimire, la ceva ce genereaza frica, temerea. Aceasta atitudine este evocata de ceea ce este sublim si mare, sau chiar de riscul esecului.”¹⁸ Cuvântul theosebeia (qeose,beia), care în forma sa limiteaza ideea doar la atitudinea pe care o poate avea cineva fata de o zeitate, nu difera nici în înteles nici în utilizare de cuvântul eusebeia. Subliniem si faptul ca forma negativa asebes sau asebeia denota comiterea unei fapte imorale împotriva cuiva, si încălcarea deliberata a legilor si decretelor date. Asebeia are legatura directa cu ceea ce este facut împotriva zeilor, în timp ce adikia (avdiki,a) face referire la comportamentul uman manifestat într-un mod special în relatiile cu ceilalti oameni, si se exprima împotriva legilor si ritualurilor stabilite.”

Diversitatea termenilor folositi pentru a pune în evidenta închinarea biblica nou-testamentala conduce la dificultatea cu care ne confruntam în încercarea de a oferi o definitie exhaustiva, daca este posibil. Caraterul evaziv al limbajului, si ne referim într-un mod special la cel al crestinilor, reprezinta unul dintre motivele de baza care ne determina sa oferim acea definitie care sa fie cât mai apropiata de continutul ascuns în termenii amintiti mai sus. Ce este adevarata închinare? Aceasta este întrebarea la care ne propunem sa raspundem în continuare.

David Paterson, citându-l pe W. Nicholls, își începe incursiunea sa în teologia biblica a închinării de la **urmatoarea definitie**:

„Închinarea este o activitate suprema si singura indispensabila pentru Biserica crestina. Ea este unica activitate care va dainui în cer, asemenea dragostei fata de Dumnezeu pe care ea o exprima chiar si atunci când celelalte lucrari ale Bisericii vor fi disparut. Asadar ea trebuie sa fie evaluata mult mai riguros decât oricare din lucrurile mai putin importante ale Bisericii si adusa sub controlul revelatiei pe care se fundamenteaza Biserica.”

Datorita confuziei din lumea crestina, conceptul de închinare a fost de cele mai multe ori limitat la o activitate religioasa, cum ar fi imnologia bisericasca, rugaciunea,

facerea de bine sau predicarea Cuvântului lui Dumnezeu. După cum se poate observa și astăzi din practica bisericii contemporane, închinarea este redusă sau cel mult definită printr-o stare emotivă, un sentiment sau o experiență periodică. Mai mult decât un sentiment sau decât vreo altă trăire extatică, închinarea reprezintă realitate capabilă să definească comunitatea tuturor credincioșilor. Identitatea Bisericii se dezvăluie și prin închinarea adusă Dumnezeului suveran. Fără îndoială că închinarea „este indispensabilă Bisericii.”

O **alta definiție** a închinării spune că aceasta reprezintă „actul de adorare și laudare a lui Dumnezeu prin manifestarea aprecierii față de El, ca unul care merită cinste și slujire.” Observarea lucrurilor mărețe ale lui Dumnezeu determină răspunsul omului, manifestat de cele mai multe ori prin închinare. Altfel spus, Dumnezeu se revelează pe Sine iar omul răspunde revelației divine. Răspunsul la revelația cerească ia forma închinării. Prin actul închinării s-a înțeles și „atitudinea de adorare mentală față de Dumnezeu și exprimarea exterioară comunitară prin cuvânt și acțiune.” **Închinarea** este activitatea religioasă care se declanșează în interiorul individului, ca mai apoi să se exteriorizeze prin formele diverse pe care le adoptă. Se poate afirma că „pe lângă faptul că închinarea este poruncită de Dumnezeu (Matei 4:4), ea are o motivație intrinsecă.”

În doctrina închinării este subliniat aspectul fundamental al centralității Dumnezeirii, Singurul care este demn să I se atribuie adorarea și cinstea din partea creaturii. Orice act al închinării care nu este direcționat nemijlocit către Persoanele Trinității este o formă de idolatrie. Învățătura Sfintei Scripturi revelează existența unui singur Dumnezeu, care prin ceea ce face și prin ceea ce este devine vrednic de a primi închinarea. **Închinarea autentică „cere eliberarea de dependența de alți dumnezei.** Cu alte cuvinte, ca cineva să slujească pe Dumnezeu prin închinare trebuie să fie liber de robia altor lucruri.” Realizarea acestui fapt depinde de cunoașterea celui Sfânt, deoarece doar așa credinciosul renunță la ignoranța spirituală și intră în contact cu lumea lui Dumnezeu care este caracterizată de sfințenie, și descoperă cerințele divine pentru o închinare veritabilă „în duh și în adevăr.” (Ioan 4:24). Referindu-ne la caracterul lui Dumnezeu și la dorința lui de a avea o relație personală cu ființa creată de El, „închinarea trebuie să exprime atât sfințenia cât și intimitatea.” Parerea tradițională conform căreia închinarea „este redusă la adunarea de cult a Bisericii într-un timp și loc anume pentru rit și proclamare” este înlocuită, dacă nu chiar desființată de adevărul conform căruia închinarea veritabilă reprezintă unul din mijloacele prin care credincioșii sunt „paștrăți într-o relație veșnică cu Dumnezeu” nedepinzând de un loc specific, manifestându-se în orice loc și la orice oră (Ioan 4:24).

În acest mod ajungem la ceea ce **Ralph P. Martin** afirmă în cartea sa: „*Închinarea reprezintă celebrarea profundă a lui Dumnezeu în merituozitatea Lui supremă, în așa fel încât aceasta „merituozitate” devine normă și sursă de inspirație a trăirii umane.*”

Definiția de mai sus pune în lumină relația profundă care se realizează între Dumnezeu și om, așa încât cel care a intrat în lumea reală a închinării să nu dorească să mai parasească lumea în care a pasit, pentru că nu mai poate exista fără ea. Afirmatia biblică „Voi binecuvânta pe Domnul în orice vreme, lauda lui fi totdeauna în gura mea” (Psalmul 34:1) evidențiază caracterul indispensabil al prosternerii înaintea Domnului Hristos. Mai mult chiar, închinarea a devenit partea integrantă a credinciosului. Asadar, închinarea este activitatea neîntreruptă în care este antrenată Biserica lui Hristos.

Atunci când definim închinarea nu se pot omite implicarea și acțiunea care sunt incluse în fiecare termen folosit în a descrie venerarea lui Dumnezeu. Adorarea lui Isus Hristos a fost însoțită întotdeauna de fapte și acțiuni concrete „asa încât cineva să poată spune că închinarea este partea activă a religiei.” Închinarea reprezintă starea interioară care susține și determină manifestarea exterioară, reprezintă „atitudinea care determină fapta.”

Oricât de multe definiții s-ar oferi pentru a explica actul închinării, dificultatea în a

gasi definitia complexa si completa ramâne. Analizând termenii folositi de autorii Bibliei pentru a exprima închinarea individuala cât si închinarea congregationala, înțelegem ca sensul cel mai des întâlnit al termenului este acela de slujire însoțita de adorare si respect profund fata de Dumnezeu. „Conceptul de închinare este exprimat de termenul „slujire.” În general, închinarea adusa lui Dumnezeu era modelata dupa slujirea adusa regilor; aceasta era vizibil în mod special în religiile pagâne.”

Închinarea este un omagiu adus lui Dumnezeu. Ea reprezinta plecaciunea pâna la pamânt însoțita de un sentiment de uimire, include doxologia si se desfasoara cu eficienta într-un mediu marcat de sfințenie sau de dorinta închinătorului de a se apropia de divinitate. Închinarea autentica poate fi adusa lui Dumnezeu doar prin Isus Hristos. (Ioan 14:6). Implicarea personala în închinare si imposibilitatea renuntării la responsabilitatea ce revine fiecarui participant la actul închinării sunt exprimate astfel de Harold M. Best: „Închinarea este revarsarea continua a tot ce sunt eu, a tot ce fac eu si a tot ce voi deveni eu în lumina unui Dumnezeu pe care L-am ales sau care ma alege.”³¹ Daca „a fi iubit înseamna a fi ales”³², atunci si a te închina înseamna a alege si a fi ales. Aceasta alegere este evidentiata în închinarea neînțetata adusa lui Dumnezeu.

Concluzionam ca în actul închinării sunt implicati atât omul cât si Dumnezeu. Fiinta umana ofera închinarea izvorâta din dragostea pentru divin, iar Dumnezeu, Singurul care merita închinarea si înainte caruia omul trebuie sa se plece, primeste jertfa care I se ofera. În urcusul spiritual al omului, închinarea înainte lui Dumnezeu denota realitatea dominanta care mentine individul în procesul asemanării cu Creatorul sau. Explicatia consta în caracterul profund al închinării care „are de-a face cu cine suntem noi, vorbeste despre cine sau ce este Dumnezeul nostru si despre cum alegem sa traim.”

Studiul etimologic nu este suficient pentru a explica doctrina închinării, practicata si înțeleasa diferit în cele mai multe biserici. Notiunea de închinare trebuie abordata pornind „de la întreaga descriere a sentimentului si actiunii închinării depline, fie a unui individ, fie a unei organizatii angajate într-un serviciu religios indiferent de locul în care se afla.” Respectarea regulilor si principiilor de închinare, atât individuala cât si colectiva, trebuie sa fie asociata cu deplina „libertate a Duhului”, si aceasta se face luând în consederatie ca în actul închinării sunt exprimate „atitudini reverentioase” atât ale ratiunii cât si ale trupului.

Închinarea autentica este o declarare personala si voluntara a supunerii fata de Dumnezeu, si o marturisire a iubirii Lui, pentru tot ceea ce este si pentru tot ceea ce face, înțelegând caracterul perfect al lui Dumnezeu si, raportându-se la acesta, omul sa poata aduce o jertfa „vie, sfințta si placuta” divinitatii. (Romani 12:1). Închinarea este raspunsul omului la revelatia de Sine a lui Dumnezeu. Ea este autentica doar când se realizeaza în si prin Hristos. (Matei 18:20; Ioan 15:5, 7 etc.).

II. Formele închinării

Închinarea contemporana este caracterizata de o mare diversitate prin formele în care se exprima. După cum am subliniat mai sus, închinarea este, în principal, raspunsul omului la revelatia de Sine a lui Dumnezeu, reactia fiintei create la descoperirea naturii Creatorului. Informatiile obtinute despre natura lui Dumnezeu precum si înțelegerea lor, au condus la multitudinea formelor închinării prin care poporul lui Dumnezeu poate sa intre în prezenta Dumnezeului adevarat.

Pentru a ne însusi un „concept global si complex despre închinare”, este vitala o cunoastere biblica a modelelor si formelor de închinare pe care le-au adoptat oamenii lui Dumnezeu de-a lungul istoriei. Lipsa cunoasterii a dat si va da nastere la disensiuni doctrinare, la discriminari, la ineficienta în actul închinării, la forme ale închinării care pot fi straine conceptului de închinare revelat în Scriptura. Ne propunem în lucrarea de fata sa subliniem principalele forme ale închinării pe care le întâlnim la oamenii Bibliei, si sa evidentiem importanta lor în procesul asemanării cu Hristos a închinătorului.

II. 1. Rugaciunea

Tema biblica despre care se vorbeste foarte mult si se scrie la fel de mult, dar care se practica putin, este rugaciunea. Teologii, si nu numai, au oferit foarte multe definitii acestui concept biblic. Poate ca cea mai raspândita si cunoscuta definitie este: „Rugaciunea reprezinta respiratia sufletului”, fiind surprins totodata si caracterul continuu al închinării prin rugaciune. (1 Tesaloniceni 5:17). Rugaciunea este starea de vorba cu Dumnezeu, inspirata de cuvântul lasat scris în Sfânta Scriptura. Starea cea mai intima si de profunda partasie cu Dumnezeul triunic este rugaciunea adevarata. Paul Edokimov remarca importanta rugaciunii în definitia si afirmatia pe care le face în cartea sa: „Caci rugaciunea este izvorul fiintei noastre si forma cea mai intima a vietii noastre...Viata de rugaciune, densitatea, profunzimea, ritmul sau masoara sfintenia noastra sufleteasca si ne descopera noua însine.”

Importanta rugaciunii este subliniata si în urmatoarele cuvinte: „După cum nu este nimeni care sa nu se închine, tot asa nu este nimeni care sa nu se roage.” Dacă nu toti pot predica, sau recita, sau cânta, toti crestinii pot si trebuie sa se roage. Aceasta este responsabilitatea personala a crestinului. Indiferent de forma ei, de lungimea ei, de locul în care este rostita rugaciunea trebuie sa fie partea dominanta a oricarui credincios. „Rugaciunea adusa lui Dumnezeu, sursa, datatorul si tinta întregii vietii, reprezinta legatura care uneste aproape toate caracterele biblice.”

În cele ce urmeaza vom face referire la principalele forme de rugaciune întâlnite pe paginile Sfintei Scripturi.

II. 1. 1. Rugaciunea de lauda si multumire

Multumirea si lauda aduse lui Dumnezeu prin rugaciune ocupa un spatiu considerabil de mare din viata poporului ales sau a Bisericii rascumparate. Motivatia care a stat la baza multumirii poporului Israel a fost reprezentata, de cele mai multe ori, de eliberarea poporului de vrajmasi. Exemplul elocvent este eliberarea poporului de armata lui Faraon, eliberare care a sfârșit printr-o cântare de lauda si multumire îndreptate catre Dumnezeu. (Exod 15:1-21). De asemenea, „lauda si multumirea sunt oferite lui Dumnezeu pentru dragostea si bunatatea Sa (Psalmul 100:4-5), pentru crearea lumii, pentru domnia Lui asupra ei, si pentru grija Sa binevoitoare si pentru tot ceea ce El a facut. (Psalmul 145-150).”

Si în Noul Testament întâlnim aceasta motivatie înalta de rugaciune. Pavel în mod constant multimea lui Dumnezeu pentru credinciosii pe care îi întâlnea sau carora le scria epistole (Romani 1:8-9; 1Corinteni 1:4; Filipeni 1:3-5). Din 1 Corinteni 14:16-17 reiese ideea conform careia credinciosii Bisericii primare se închinau lui Dumnezeu si prin rugaciuni de multumire. Si autorul cartii Faptele Apostolilor, Evanghelistul Luca, subliniaza ca Biserica „lauda pe Dumnezeu si era placuta înaintea întregului norod. (Fapte 2:47). Dragostea, maretia, sfintenia, eternitatea si gloria lui Dumnezeu sunt motivele fundamentale care au sensibilizat inimile credinciosilor si i-au condus într-o stare de recunostinta totala fata de Tatal ceresc, atitudine care le-a înfrumusetat vietile.

Definind multumirea adusa prin rugaciune, afirmam ca ea este „acel compartiment al vietii închinatorului determinat de constientizarea ca „orice dar bun si desavârsit este de sus si vine de la Tatal luminilor.”⁴⁰ Cu toate ca lauda nu este adusa doar prin rugaciune, notam ca ea, alaturi de multumire, trebuie sa prezinte „adevarata comuniune cu Dumnezeu.” În lauda si multumirea aduse lui Dumnezeu starea dorita este aceea a uitarii de sine si a recunoasterii domniei lui Isus Hristos asupra oricarui lucru.

II. 1. 2. Rugaciunea de mijlocire

Închinarea poporului evreu, multe secole la rând, a fost caracterizata de mijlocirea profetului, preotului sau regelui înaintea lui Dumnezeu pentru popor sau pentru o persoana. Sistemul jertfelor exemplifica neputinta individului de a merge direct înaintea lui Dumnezeu pentru a cere penitenta.

Odata cu jertfa lui Isus Hristos, sistemul sacrificial s-a încheiat. Rezultatul direct a fost libera intrarea înaintea Tatalui prin rugaciune pentru fiecare închinator. Rolul preotului, pastorului sau slujitorului Bisericii nu mai este acela de a se ruga în locul penitentului, ci de a-l conduce pe acesta în propria sa închinare adusa lui Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel, declara cu fermitate: „Caci este un singur Dumnezeu si este un singur mijlocitor între Dumnezeu si oameni: Omul Isus Hristos.” (1 Timotei 2:6). Statutul acesta apartine doar lui Hristos. El este Mijlocitorul si Marele preot al Bisericii.

Un alt aspect al rugaciunii de mijlocire este mijlocirea universală. Fiecare credincios este îndemnat sa se roage pentru ceilalti crestini, pentru ceilalti semeni ai lui. „Va îndemn înainte de toate sa...faceti mijlociri ...pentru toti oamenii.” (1 Timotei 2:1). Astfel, ucenicii sunt învătati de Isus Hristos sa se roage chiar pentru vrajmasii lor, (Matei 5:44), sunt motivati sa se roage pentru „seceris” ca Dumnezeu sa completeze deficitul de lucratori spirituali, (Luca 10:2). Celelalte scrieri ale Noului Testament contin directii clare pentru rugaciunea de mijlocire si pentru sustinerea reciproca dintre credinciosi (Coloseni 3:13; Efeseni 4:2 etc.). Unul din multele beneficii ale medierii prin rugaciune este prezentat direct, în forma imperativa, de Apostolul Iacov: „Rugati-va unii pentru altii ca sa fiti vindecati.” (Iacov 5:16). Ceea ce determina rostirea unei rugaciuni de mijlocire este constientizarea adevarului biblic ca în rugaciunea celui neprihanit este putere, dupa cum subliniaza acelasi Apostol. De asemenea, Apostol Pavel face rugaciuni de mijlocire pentru credinciosii din Efes ca sa primeasca „un duh de descoperire si înțelepciune în cunoasterea Lui.” (Efeseni 1:17).

Exemplul suprem de mijlocitor este Isus Hristos. „El a crezut în puterea mijlocirii si a practicat-o.”⁴¹ Capitolul 17 al Evangheliei lui Ioan prezinta rugaciunea de mijlocire a lui Isus pentru ucenici si „pentru toti cei ce vor crede în Mine prin cuvântul lor” (v. 20). Atunci când credinta lui Pentru este în pericol, Domnul Isus se roaga pentru el (Luca 22:32) si se roaga si pentru copilasii care i-au fost adusi la El (Matei 19:13).

Scopul pentru care a fost creata fiinta umana este acela de a fi sociala si pentru a trai în societate alaturi de ceilalti. Prin natura sa omul are nevoie de ceilalti pentru a trai

normal. Izolarea de societate nu este o învățatura biblică. Metafora trupului lui Hristos este dovada fundamentală pentru ajutorarea reciprocă prin rugăciune și comuniune care trebuie să existe în comunitatea ecleziastică.

Asadar rugăciunea de mijlocire își are bazele în Sfânta Scriptură, în practica primilor creștini și în învățatura și practica Domnului Isus. Urmășii lui Hristos au fost chemați, și mai sunt încă, să învețe și să urmeze exemplul Învățătorului desăvârșit. (Matei 11:29).

II. 1. 3. Rugăciunea de cerere

Atât în Vechiul Testament cât și în Noul Testament rugăciunea de cerere ocupă un loc special în viața caracterelor biblice. Lideri ca Moise, Neemia, David și Ieremia au cerut prin rugăciune soluții atât pentru problemele personale cât și pentru problemele poporului. „Cel mai blând (în original este „cel mai smerit”) om de pe fața pământului”, Moise, a văzut în rugăciunea de cerere exprimarea dependenței totale de Dumnezeu, capitularea în fața Sa și recunoașterea că fără asistența Lui totul iese de sub control. (Exod 33:15).

Domnul Isus a făcut afirmații surprinzătoare cu privire la rugăciunea de cerere. Cuvintele Lui au fost: „Cereți, și vi se va da.” (Matei 7:7). Învățatura completă care abordează acest subiect este dezvoltată în Ioan capitolul 15. Conceptul revelat este acela al rămânerii în Hristos. Realitatea de a fi în Hristos, și de a rămâne în El largeste sfera cererilor în rugăciune la „orice veți cere” (Ioan 15:17). Menționăm că Domnul Isus pune în lumină, prin învățăturile pe care le-a dat discipolilor, necesitatea credinței în rugăciunea de cerere. „Tot ce veți cere cu credință, prin rugăciune, veți primi.” (Matei 21:22). Cu privire la aceste învățături, preotul Ioan Mircea face următoare afirmație: „Mentinându-se în această stare de sfințenie și de îndumnezeire, prin harul Domnului și prin eforturile lor necurmăte, sfinții s-au învrednicit, încă de aici, de favoare a li se ascultă rugăciunile lor.”

Problema rugăciunilor de cerere este absența răspunsurilor sau, sosirea lor cu întârziere. Apostolul Pavel a insistat în rugăciune pentru eliberarea de „tepusul din carne”, dar nu a primit răspunsul dorit. Avraam s-a rugat pentru primirea unui copil dar l-a primit după multă vreme. Datoria închinătorului este să facă rugăciuni de cerere, responsabilitatea lui Dumnezeu este să își realizeze voia Sa. Pentru că „dacă am ști întotdeauna de ce unele rugăciuni primesc răspunsul iar altele nu, am avea același nivel de înțelepciune ca Dumnezeu.”

Biblia enumera mai multe cauze care obstructionează răspunsul lui Dumnezeu la cererea umană. Motivațiile egoiste sau pacatoase ale închinătorului reprezintă una din cauzele cele mai frecvente. (Iacov 4:3). Rugăciunea de cerere care intră în conflict cu sfințenia lui Dumnezeu nu poate primi un răspuns favorabil. Dacă omul se poate nega pe sine, Dumnezeu „nu poate să se tagaduiască pe Sine”. (2 Timotei 2:13).

Concluzia la care ajungem este că rugăciunea de cerere trebuie să fie încoronată de cerința „Făca-se voia Ta, precum în cer și pe pământ.”

II. 2. Jertfa

Începutul închinării omului este caracterizat de aducerea de jertfe lui Dumnezeu. Cain și Abel sunt cei dintâi locuitori ai pământului care s-au închinat în acest mod, fără a fi subliniat pe paginile Scripturii că Dumnezeu ar fi cerut sau poruncit jertfa ca parte a procesului de închinare până în acel moment. Astfel Cain și Abel sunt inițiatorii sistemului sacrificial prezentat în Genesa capitolul 4.

Conceptia contemporană seculară despre jertfa este aceea a renunțării la ceva prețios cu scopul de a obține ceva și mai prețios. Lumea antică, care avea o credință puternic înradăcinată în zeii cunoscuți, privea jertfa ca pe un favor adus zeitatilor cu scopul de a le câștiga bunavointa și ajutorul.

Sistemul sacrificial evreiesc are o conotație specială, și este prezentat mai în detaliu decât în celelalte cărți ale Pentateuhului, în Levitic. A treia carte a Bibliei „prezintă numai o selecție din materialele cultice ale Israelului și se axează pe jertfa, așa cum a fost această instituită în cort și la templu.”⁴⁴ Sistemul sacrificial evreiesc era alcătuit din cinci mari grupe de jertfe: arderile de tot (Levitic 1:1-17), jertfele de mâncare (Levitic 2:1-16), jertfele de mulțumire (Levitic 3:1-17), jertfele pentru ispășire (Levitic 4:1-5:13), jertfele pentru vina (Levitic 5:14-19). Fiecarui model îi corespundea o lege care trebuia respectată și aplicată ori de câte ori se savârșea una dintre aceste jertfe. Cel ce nu avea o atitudine de pocăință în momentul aducerii jertfei, lucrarea lui era considerată ca „o urâciune înaintea Domnului.”

Interesant de observat este că procesul sacrificial debuta cu o jertfa pentru păcat însoțită de marturisirea pacatului (Levitic 5:5), apoi, ca „o expresie a sfintirii personale, se continua cu arderea de tot, și în cele din urmă, ca „un simbol al restaurării comuniunii cu Dumnezeu și cu cei ce faceau parte din comunitate”, avea loc jertfa de mulțumire.

Atitudinea lui Isus Hristos față de practica evreiescă precum și afirmațiile Sale despre ea, aduc mai multă lumină asupra importanței ei. Isus Hristos nu s-a declarat împotriva sistemului, ci atunci când vindeca leprosul din Marcu 1:40-45, îl și sfătuiește să aducă „ce a poruncit Moise pentru curăția sa.” Complectarea făcută de Hristos este notată în Matei 5:24, acolo unde relația cu „fratele” este mai presus de jertfa. Aceasta este noua dimensiune a închinării pe care o stabilește Domnul Isus. Închinarea se realizează pe verticală cu Dumnezeu, dar efectele sale se vad pe orizontală în relație cu semenii.

Noul Testament, și într-un mod particular cartea Evrei, accentuează prin antiteză, discrepanța dintre sistemul sacrificial iudaic și jertfa lui Isus Hristos. În primul rând, caracterul repetitiv al jertfelor din Vechiul Legământ este înlocuit de atotsuficiența jertfei lui Hristos, a cărei caracteristică este eternitatea. (Evrei 9:25-26). O altă diferență majoră este dată de conținutul jertfei. Preotii aduceau pentru ispășirea pacatelor personale sau ale poporului, „sângele taurilor sau al taurilor”, în timp ce Domnul Isus s-a adus pe Sine ca jertfa supremă și fără cusur. (Evrei 9:27). Diferența dintre jertfele iudaice și jertfa lui Isus Hristos releva faptul că „slujba preoților era bazată pe un legământ trecut și învechit în timp ce slujba lui Hristos este bazată pe unul nou și eficient.”

Închinarea prin aducerea de jertfe își găsește locul și relevanța în Biserica mileniului trei. Animalele din vechiul sistem sacrificial sunt înlocuite de ceva superior. „Slujba duhovnicească”, sau închinarea, în concepția Apostolului Pavel este completă atunci când se aduce ca „jertfa vie, plăcută și desăvârșită” propriul trup. Aceasta reprezentând consacrarea și dedicarea totală în slujba Domnului. (Romani 12:1). Autorul Epistolei către Evrei enumera încă trei tipuri de jertfe pe care credinciosul le poate aduce prin închinare. Jertfa de laudă, „adica rodul buzelor care marturisesc Numele Lui”, binefacerea și darnicia. Autorul conchide cu afirmația următoare: „Căci lui Dumnezeu jertfe ca acestea îi plac.” (Evrei 13:16).

Dumnezeul revelat de Sfânta Scriptură este Acela care, încă din zorii istoriei închinării și până astăzi, a preferat ca închinarea care I se aduce să fie încununată cu jertfa din partea închinătorului. Evreii au sacrificat turmele lor. Biserica lui Hristos, prin fiecare credincios, este chemată să se aducă mai întâi pe sine ca jertfa. Ceea ce are și ceea ce este, trebuie adus ca jertfa Domnului Isus. Aceasta ca loialitate și recunoștință față de jertfa sublimă a lui Isus Hristos. „Prin lucrurile jertfite, propriul trup, propria ființă este adusă prin os lui Dumnezeu. Jertfa este o consacrarea a inimii, o ofrandă adusă Tatălui, iar Duhul Sfânt care pecetluiește jertfa revărsa darurile Sale în Cizecimea Bisericii. Fără această sfântire a inimii consacrarea este un cuvânt zadarnic.” Jertfa credinciosului adusă în închinarea sa lui Dumnezeu, atinge cerul și schimbă viața proprie a închinătorului și a celor din jur.

„Adevarata liturghie aprobata de Scriptura si istorie, este aceea care priveste în sus la Dumnezeu si totodata în jur la lume.”

II. 3. Darnicia

Închinarea prin darnicie a constituit câmpul de disputa si neînțelegere pentru multi crestini ai Bisericii lui Dumnezeu. Afirmatia ca darnicia sau zeciuiala este obligatorie pentru fiecare crestin, a stârnit si mai mari nelinisti. Astfel, închinarea prin darnicie a devenit un subiect mai putin abordat în Bisericile contemporane, chiar daca lucrurile încep sa se schimbe în bine.

În studiul de fata nu ne propunem sa elucidam problema obligativitatii darniciei sau a zeciuielii si a celorlalte aspecte care decurg de aici, ci dorim sa accentuam rolul important al darniciei în închinare, si sa privim darnicia ca pe o forma a închinarii.

Privind din nou la închinarea Poporului Israel, prezentata pe paginile Vechiului Testament, observam porunca lui Dumnezeu pentru fiecare închinator de a nu se prezenta „înaintea Lui cu mâinile goale.” (Exod 23:15f). Porunca viza într-un mod special adunarile la care poporul trebuia sa ia parte cu ocazia diferitelor sarbatori. Avraam, David precum si alte personaje ale Bibliei au constientizat profund ca ceea ce au, este de la Domnul si ca nu este placut sa aduci jertfe Domnului fara sa coste nimic.

Pentru un crestin autentic, daruirea devine un aspect important al slujirii sale, fie ca este vorba de banii sai, fie ca este vorba de lucrurile pe care le are. Aspectul important al închinarii prin darnicie este pus în evidenta de principiul biblic conform caruia „atât în achizitia banilor cât si în administrarea lor crestinul trebuie sa se bazeze pe harul lui Dumnezeu.”

Exemplul nou-testamental de închinare prin darnicie este evidentiat cu acuratete în 2 Corinteni 8. Adevarul scripturistic revelat în acest text, subliniaza primordialitatea dedicarii personale lui Dumnezeu (v. 5). Închinarea autentica include tot ceea ce este si tot ceea ce are un om, viata lui, timpul lui, puterea lui, talentele lui, idealurile si proprietatile lui.

Conform opiniei lui C. S. Lewis, „daruirea nu a fost facuta la vreo porunca, nici din necesitate. Sub lege, o zeciuiala a fost poruncita, iar platirea ei era o necesitate; sub har, Dumnezeu nu cauta darul, ci o expresie de devotiune din partea datatorului. Sub har nici o lege nu este impusa, si nici vreo proportie stipulata pentru a fi data, si, în timp ce este adevarat ca Dumnezeu lucreaza cu o inima daruita Lui, doritoare sa-I faca voia (Filipeni 2:13), El gaseste placere doar în acel dar care este oferit cu bucurie. (2 Corinteni 9:7).” Argumentul cu care sustine aceasta afirmatie este acela al bucuriei care trebuie sa caracterizeze darnicia. Noi credem ca motivul fundamental care trebuie sa determine pe cineva sa se închine prin darnicie, este exemplul suprem al Domnului Isus. Cu toate ca S-a rugat sa se departeze cupa suferintei de la El, a acceptat sa se daruiasca pe Sine Tatalui pentru rascumpararea omenirii. De asemenea, Dumnezeu S-a apropiat de omenire daruind ce a avut mai de pret. Apropierea noastra de Dumnezeu implica, solicita daruirea noastra si a ceea ce avem lui Dumnezeu. Darnicia noastra este motivata de sentimentul profund al recunostintei fata de Domnul Isus Hristos.

Biserica primara, care s-a dat pe sine mai întâi lui Dumnezeu, daruia în mod sistematic. Ca si zeciuiala, stipulata în Vechiul Testament cu claritate, în daruirea care se face sub har trebuie sa existe o regularitate. Sfatul lui Pavel pentru Biserica din Corint a fost: „În ziua dintâi a saptamânii, fiecare din voi sa puna deoparte acasa ce va putea, dupa câstigul lui.” (1Corinteni 16:2).

Cu privire la închinarea riguroasa a fariseilor din vremea Domnului Isus, care se închinau în mod sistematic si constiincios prin zeciuiala, Învatatorul nu descalifica acest fel de închinare, ci accentueaza importanta caracterului închinatorului si felul în care se

relacioneaza la Dumnezeu si le cei din jur. Nu le-a poruncit sa abandoneze închinarea prin zeciuiala.

Nivelul cel mai înalt al închinării prin darnicie este „darnicia în lumina gloriei lui Dumnezeu.” Motivatia care determina acest gen de închinare este dorinta sincera de a-L glorifica pe Dumnezeu. De a oferi lui Dumnezeu ceea ce îi apartine. „Înseamna chiar sa uiti de promisiunea binecuvântării” si sa te implici în darnicie, constient fiind ca prin aceasta te închini Celui înviat din morti.

Redescoperirea închinării prin darnicie ar putea sa revolutioneze întreaga închinare a Bisericii. Prin învataturile Sale „Mântuitorul subliniaza ideea conform careia slujirea din punct de vedere material adusa lui Dumnezeu nu ar trebui limitata doar la ceea ce spune Legea, ci presupune sacrificiu si jertfire de sine.” În acest mod nu se va mai pune problema darniciei sau a zeciuiei în Biserica.

II. 4. Innologia

Închinarea Bisericii este adesea limitata la cântecele din programul religios. Într-un mod special, „lauda si închinarea”, este definita ca un set de imnuri religioase prin care poporul este condus într-o stare de reverenta fata de Dumnezeu. **Dr. Iacob Coman** defineste imnul sacru ca fiind „o formulare intentionata a unui adevar despre Divinitate si este prezentat în cadrul unei adunari publice, în cadrul unei slujbe cu caracter religios.” În studiul de fata ne propunem sa observam rolul cântării în închinarea individuala si comunitara si sa prezentam modelul de imn care este în acord cu voia lui Dumnezeu.

Muzica are un rol special în liturgia Bisericii. Ea faciliteaza sensibilizarea inimilor participantilor la serviciul religios, prin latura sa estetica. Imnurile bisericesti pot prezenta într-o maniera accesibila parti din doctrinele biblice, având ca rezultat punerea în lumina a rolului didactic pe care îl detine. Înaltarea sufletelor credinciosilor în atmosfera de închinare si pregatirea lor pentru prezenta divina, reprezinta aspectul cel mai important al innologiei bisericesti. Scopul acesta ar fi incomplet daca nu am sublinia si caracterul doxologic al innologiei din bisericile crestine. (Psalmul 40:3). Frumusetea muzicii este data de adorarea lui Hristos prin ea si de facilitarea intrarii credinciosului în prezenta lui Dumnezeu. În imnurile cântate în Biserica nu ar trebui sa se caute autosatisfactia umana ci aducerea de laude lui Dumnezeu.

În Noul Testament, în Efeseni 5:19, Biserica a fost îndemnata prin Apostolul Pavel, sa dezvolta o atmosfera caracterizata de prezenta „psalmilor, cântarilor de lauda si cântarilor duhovnicesti.” Acelasi sfat este întâlnit în Coloseni 3:16, verset în care este facuta si o afirmatie noua cu privire la muzica: „Cântând lui Dumnezeu cu multumire în inima voastra.” Cântările de lauda mai pot fi traduse si prin termenul imnuri. Oferim în continuare câteva interpretari propuse pentru versetele de mai sus.

O prima abordare a terminologiei întâlnite în cele doua versete, sugereaza ideea ca termenul „imnuri” se refera la „cântecele cunoscute si acceptate care sunt cântate în comun, iar „cântari duhovnicesti” se refera la cântecele spontane, profetice, inspirate de Duhul, cântate individual, sau chiar la laude care sunt cântate colectiv în limbi.”

A doua interpretare pe care o prezentam apartine lui William Macdonald si sustine ca „psalmii” descriu acele scrieri care se gasesc în cartea care poarta acelasi nume si care sunt cântati ca parte a închinării lui Israel. Imnurile, pe de alta parte, în general, sunt înțelese ca acele cântece de închinare si lauda adresate lui Dumnezeu sau Domnului Isus.”

Craig Keener supunând studiului teologic versetele amintite mai sus, prezinta concluzia conform careia “cântările duhovnicesti” se refera, probabil la cântările inspirate, posibil spontane, care ar fi putut distinge închinarea crestina de închinarea din antichitate.”

Ultima interpretare pe care o prezentam în lucrarea de fata prezinta psalmii ca o categorie muzicala în care sunt cuprinsi psalmii din Vechiul Testament care se cântau.

Cântările de lauda sau imnurile „se refera, în primul rând, la cântările de lauda, diferite de psalmii cântați în Biserica primara, care îl înaltau pe Dumnezeu. Cântările duhovnicești erau probabil cântări de marturie care acopereau o categorie muzicala prin care se exprima adevarul spiritual.”

În opinia noastră, imnurile, notate de Apostolul Pavel în Efeseni 5:19 și Coloseni 3:16, fac referire la cântările pe care Biserica sau adunarea celor credincioși, obișnuia să cânte în timpul desfășurării liturghiei. După cum majoritatea religiilor sunt reprezentate și de un repertoriu muzical, Creștinismul are imnurile sale prin care este reprezentat și prin care credincioșii se închină lui Dumnezeu.

Diferența dintre cântările de lauda și cântările duhovnicești, este vizibilă, în mod special, prin adjectivele care li se atribuie. Subliniem că prin ambele feluri de cântări se aduce lauda lui Dumnezeu, și sunt și spirituale în același timp. (Efeseni 5:19f). Este posibil, după cum subliniază teologii amintiti, că, cântările duhovnicești, să se refere la o categorie specială de imnuri, care erau cauzate de momente importante, sau, erau acele cântări inspirate într-un mod special de Duhul Sfânt, inspirație observată prin efectul asupra ascultătorilor cât și membrilor Bisericii.

Cu privire la aceste categorii muzicale, psalmi, cântări de lauda și cântări duhovnicești, mai afirmăm că Apostolul Pavel subliniază într-un mod special, atmosfera de bucurie și gloriificare a lui Dumnezeu în actul închinării, care se face în acord cu voia Sa. (Efeseni 5:17).

Importanța muzicii în închinarea comunitară cât și în cea individuală este recunoscută de întreaga comunitate a credincioșilor. Dificultatea apare atunci când se pune problema alegerii imnurilor care sunt în acord cu voia lui Dumnezeu. Dacă un imn sau o cântare accentuează lauda adusă lui Dumnezeu, dacă celebrează activitatea lui Dumnezeu în istorie, dacă reaminteste lucrarea de salvare făcută prin Hristos și dacă conținutul său revelează adevăruri spirituale biblice care edifica viața duhovnicească a creștinilor, acel imn sau acea cântare este în acord cu voia lui Dumnezeu. Acest test prin care trebuie să treacă un imn creștin este propus de Ralph Martin.

Închinarea Bisericii lui Dumnezeu a cuprins în complexitatea ei forme diverse de manifestare. Fie prin rugăciune, fie prin jertfa, fie prin cântare sau darnicie, poporul răscumărat al Domnului Isus și-a exprimat recunoștința și admirația față de El. În toate aceste forme prezentate motivația închinării rămâne gloriificarea lui Dumnezeu și asemanarea progresivă a credinciosului cu Mântuitorul.

III. Paradigmele vechi-testamentale ale închinării

Începutul închinării este reprezentat de inițiativa lui Dumnezeu de a comunica cu omul și de a avea o relație continuă cu acesta. Cu toate că închinarea contemporană este caracterizată de diversitatea formelor în care se exprimă, forma inițială a închinării este aceea a comunicării cu Dumnezeu. În practica primilor oameni, locul și forma prin care se manifesta închinarea nu ocupau centrul atenției lor. Centralitatea închinării era descoperirea acceptării actului închinării de către Dumnezeu.

Chemarea lui Israel de a fi poporul ales al lui Dumnezeu aduce cu sine o nouă expresie a închinării care marchează dependența acesteia de Cortul Întâlnirii, iar mai târziu, de Templu. Închinarea israelitilor era legată de un loc specific în care Dumnezeu a ales să se descopere pe Sine într-un mod perceptibil. Concepția răspândită în popor era aceea că Dumnezeu poate intra în relație cu omul doar într-un anumit loc. Conform lui Cecil Knight, „tiparele adiționale ale închinării au fost stabilite la Cort și la Templu”, acolo unde preotia a detinut un loc special în viața religioasă a individului cât și a comunității.

Datorită importanței pe care au avut-o aceste reperi cultice în viața poporului Israel, le supunem studiului pentru a observa tiparele închinării ebraice și pentru a desprinde

principiile care se întâlnesc în închinarea contemporana sau pe acelea care nu se gasesc dar care se potrivesc Bisericii.

III. 1. Închinarea la Cortul Întâlnirii

Dupa Exod, închinarea evreilor a devenit strict legata de prezenta Cortului Întâlnirii asezat în mijlocul taberei lui Israel. (Exod 33:7-40:38). Acesta era un cort mobil în care Dumnezeu se prezenta și îl umplea cu slava Sa, facuta vizibila printr-un nor. Ridicarea Cortului și mutarea lui erau clar identificate prin instructiunile pe care Iehova le-a dat pentru astfel de momente.

Constienta prezentei lui Dumnezeu la Cortul Întâlnirii a fost pentru adunarea lui Israel o sursa de putere și speranta în atingerea pământului promis. Esecul spiritual prin care trecea fiecare individ era cunoscut public atunci când vinovatul, ca semn al pocaintei sale, aducea la Cort jertfa potrivita pentru ispasirea pacatului. Cortul era simbolul prezentei lui Dumnezeu, dar și locul eliberării omului de povara pacatului comis. Închinarea înaintea lui Dumnezeu, indiferent de motivatia acesteia, era legata în mod strict de prezenta acestui loc. Deoarece Cortul Întâlnirii a fost creat dupa „chipul și umbra locasului din cer”, idea pe care o desprindem este aceea ca „ritualul, slujba, jertfele și preotia lui Aaron sunt tot atâtea tipuri și profetii ale Persoanei, jertfei și preotiei lui Hristos, Marele nostru Preot.” Caracterul temporar al ritualurilor și obiectelor de la Cortul întâlnirii a facilitat înțelegerea și practicarea închinării autentice „în duh și adevar”, facuta posibilă de jertfa Domnului Isus Hristos. (Evrei 9:1-10).

Încercând să desprindem câteva principii și adevăruri din închinarea de la Cortul Întâlnirii, observăm ca prosternerea și slujirea înaintea lui Dumnezeu sunt legate de un loc sau de o persoana. Totodata, mutarea Cortului la decizia lui Dumnezeu, evidentia ca Iehova nu este legat de un loc anume și ca alege să se reveleze pe Sine cum și unde dorește. Un alt principiu revelat și vital prin importanta sa, este ca Dumnezeu ramâne Acela care stabilește limitele și etapele închinării care trebuie să I se aduca.

James Orr pentru a explica relevanta închinării de la Cort pentru Biserica prezenta, afirma ca „**în general, Cortul este simbolul locuirii lui Dumnezeu cu poporul Sau (Exod 25:8)**. Aceasta idee, care era în proces de realizare atunci, își găsește împlinirea în întruparea Cuvântului: Cuvântul a devenit trup, și a locuit (katw,|khse) printre noi. (Ioan 1:14).”⁶² În teologia Noului Testament acest adevăr este notat de mai multe ori. (de ex. 2 Corinteni 6:16; 1Corinteni 6:19). Cu toate ca închinarea nou-testamentala nu este legata în mod riguros de un loc anume, ea este autentica atunci când prezenta lui Dumnezeu este constientizata.

Închinarea Bisericii își găsește corespondentul în închinarea de la Cortul întâlnirii prin aceea ca Dumnezeu este Cel care primește închinarea dupa instructiunile pe care El le da. Diferenta majora consta în alegerea libera a locului pentru închinare, exceptie făcând închinarea publica, care are loc în locasul de cult al Bisericii. Nuanta noua din liturghia bisericii nou-testamentale este data contributia universala a credinciosilor în actul închinării.

III. 2. Închinarea la Templu

Pâna la construirea primului Templu (960 în d. Hr.), Cortul Întâlnirii a fost pentru evrei locul specific al prezentei divine. În momentul în care închinarea la Templu este inaugurata, un nou loc cultic ocupa scena religioasa a poporului lui Dumnezeu. Templul este vazut ca locul prezentei lui Dumnezeu (Matei 12:4; Luca 6:4; Ioan 2:16; Marcu 11:17).

Termenul .e..., care este folosit în mod special pentru “templu”, “nu reprezinta doar locasul cultic de baza. El poate reprezenta un loc consacrat, un loc pentru sacrificiu, sau partea interioara a lui t.µe..., adica locul pentru închinare. El ramâne cuvântul cel mai

general pentru a prezenta locul și clădirea care aparțin cultului, precum și toate accesoriile lor. Este de asemenea cel mai solemn și este inter-confesional.”

În închinarea nou-testamentală locul Templului ca edificiu, este luat de individ și de comunitatea credincioșilor. Prin textul din 1 Corinteni 6:19-20, Apostolul Pavel prezintă pe cel credincios ca fiind Templul Duhului Sfânt. De asemenea, în învățătura lui Pavel, comunitatea creștinilor este identificată cu Templul lui Dumnezeu: “Nu știți că voi sunteți Templul lui Dumnezeu?” (1 Corinteni 3:16). Caracterul sfânt al Templului aduce cu sine responsabilitatea pentru puritatea spirituală ce revine fiecărui membru al comunității creștine. Altfel spus, “Sfîntenia pe care prezenta lui Dumnezeu o face posibilă, trebuie să tina departe pe cel credincios de impuritatea celor necredincioși.”

Imaginea Templului pentru Biserica universală este descrisă de același Apostol, în Efeseni 2:20-22. Textul este concluzia la pasajul care descrie unitatea evreilor și neamurilor în noua eră înființată de Isus Hristos. (Efeseni 2:11-19). “Această unitate este reflectată și prin îndepărtarea zidului de la mijloc (v. 14), care ar putea reprezenta zidul din Templu care separa evreii de neamuri. În acest fel, atât evreii cât și neamurile aveau acces direct în prezenta lui Dumnezeu (v. 18).”

În gândirea patră, credincioșii sunt niște “pietre vii, zidite ca să fie o casă duhovnicească”, care să aducă “jertfe duhovnicești placute lui Dumnezeu prin Isus Hristos.” (1 Petru 2:5). Relevanța este cererea de jertfe placute lui Dumnezeu care ne conduce privirea spre sistemul de închinare de la Cortul Întâlnirii și de la Templu. Ideea desprinsă este aceea că Biserica Noului Legământ constituie Templul prezent al lui Dumnezeu pe pământ, care se închină și în care se aduce închinarea. În afara Bisericii nu există închinare autentică.

Aspectele relevate despre Biserica lui Hristos, care este “Templul lui Dumnezeu” pe pământ, și constientizarea lor de fiecare creștin, vor aduce profunzimea și prospețimea necesare fiecărui închinător. Chemarea de a fi Templu al Duhului Sfânt și al lui Dumnezeu precum și locuirea lui Dumnezeu în fiecare credincios și în mijlocul comunității credincioșilor, face posibilă închinarea nemijlocită înaintea lui Dumnezeu, închinare care este completă atunci când are loc în cadrul comunității. Valoarea închinării de la Templu constă în sublinierea “locuirii permanente a lui Dumnezeu în mijlocul poporului său.”

Modul cum lucrează Dumnezeu în Biserica, în aceste zile, nu este ceva nou. Adevărul pe care îl afirmă Dick Iverson este acela că „de multe ori credem că El <<face un lucru nou>> pentru că ceea ce face este nou pentru noi. Totuși noutatea constă în aceea că accentul în închinarea Noului Testament nu mai este pus pe edificiu și pe ritual ci pe închinător. „Cu toate acestea, mediul fizic și structura serviciilor religioase contează, pentru că Isus a lăsat să se înțeleagă că atmosfera închinării este foarte importantă.”

Concluzia la care ajungem, este cea enunțată de Boris Bobrinsky: „Astfel, singurul Templu neo-testamentar este de acum Templul trupului lui Hristos (Matei 26:61; Ioan 2:21).”

III. 3. Preotia și închinarea poporului lui Dumnezeu

Cortul întâlnirii și Templul au fost locurile cultice care au marcat viața religioasă a poporului Israel. Oficierea închinării individuale și corporative era mijlocită de prezența preotului, fără de care închinarea nu era acceptată. Prezența preotului era fundamentală pentru conducerea poporului în închinare. Ea garantează asistența lui Dumnezeu în actul complex al închinării. Plecând de la preotia levitică, autorii Noului Testament evidențiază preotia universală a credincioșilor.

Conform teologiei Apostolului Petru, Biserica lui Hristos este „o preotie împaratească” (basi, leion i`era, teuma). Această expresie este întâlnită pentru prima dată în

Exod 19:6, „si este preluata din LXX, deoarece din textul ebraic ea se traduce prin împaratie de preoti.” Alte trei texte nou-testamentale fac referinta în mod direct la preotia credinciosilor prin folosirea sintagmelor „preoti pentru Dumnezeu” si preoti ai lui Dumnezeu.” (Apocalipsa 1:6, 5:10, 20:6). În continuarea studiului nostru vom face referire la implicatiile eclesiologice pe care le are metafora „preotie împarateasca”.

Prin termenul preot se înțelege „acea persoana care face anumite lucruri în locul altor oameni în ceea ce priveste relatia lor cu Dumnezeu.” Altfel spus, „un preot este unul care slujeste.” Evidentiam în continuare semnificatia acestei metafore pentru Biserica nou-testamentala.

Calitatea de preot conferea celui credincios posibilitatea de a aduce jerfa pentru altii, în baza accesului sau nemijlocit în prezenta lui Dumnezeu. Ca madulare active în trupul lui Hristos, fiecare crestin poate avea o relatie personala, nemediata, cu Dumnezeu, exprimata prin închinarea cu care vine înaintea Domnului Isus Hristos, cu toate ca sprijinul reciproc este recomandat în închinarea creстина. Unul din scopurile fundamentale ale închinarii este intrarea într-o relatie personala cu Domnul Isus, relatie care este posibila pe baza jertfei lui Hristos.

În calitate de preoti fiecare crestin are posibilitatea de a aduce jertfe prin închinarea sa. Accentuam aici ca „spre deosebire de jertfele altor medii religioase, cele aduse de crestini sunt duhovnicesti, adica autentice, deoarece adevaratii închinatori se închina în duh si în adevar.”

„Vestirea lucrarilor minunate ale lui Dumnezeu” (1 Petru 2:9f), continua ideea preotiei universale a credinciosilor prin responsabilitatea care revine fiecarui individ de a vesti Evanghelia Împaratiei Cerului. Daca în poporul evreu doar cei din tribul lui Levi puteau fi preoti ai lui Dumnezeu, în Biserica, prin slujba pe care o face fiecare, potrivit cu înzestrarea sa spirituala, „fiecare credincios este un preot”. Amintirea si etalarea lucrarilor marelui Dumnezeu reprezinta una din motivatiile puternice care determina pe fiecare individ sa adore pe Dumnezeu, închinându-I-se.

Preotia nou-testamentala, diferita prin practica de preotia vechi-testamentala, este o continuare a preotiei lui Hristos pe pamânt. Fâcând referire la rolurile de profet, preot si rege ale Domnului Isus, Wayne Grudem afirma ca: „În mod uimitor noi, cei care suntem crestini putem chiar acum începe sa-l imitam pe Hristos în fiecare dintre aceste roluri, desi în mod subordonat.”

Concluzia la care ajungem în urma studiului cu privire la preotia fiecarui crestin, este ca ideea de baza a metaforei eclesiologice, „este aceea de consacrare, de daruire totala pentru Dumnezeu.” Aceasta reprezinta si motivatia suprema a închinarii. Închinarea autentica se face sub cupola dedicarii si consacrarii totale lui Dumnezeu.

Închinarea Bisericii trebuie sa urmeze exemplul Marelui Preot Isus Hristos, care, prin propria lucrare, S-a închinat lui Dumnezeu-Tatal, slujind oamenii. În conformitate cu acest adevar, Boris Bobribskoy conclude: „la fel cum Hristos este slujitor al lui Dumnezeu si slujitor al oamenilor, tot asa Biserica trebuie sa fie în slujba lui Dumnezeu si în slujba oamenilor.” Caracterul sacerdotal universal al Bisericii arata relatia pe verticala a credinciosilor cu Cerul precum si implicarea lor în viata semenilor, asa cum a facut Marele Preot, Isus Hristos, aceasta fiind din partea fiecarui credincios o slujba duhovniceasca placuta lui Dumnezeu

IV. Închinarea Bisericii în secolul I. d. Hr.

IV. 1. Închinarea sinagogala

Termenul *synagoge* a fost folosit pentru a descrie adunarea poporului Israel. Prin sensul sau cel mai frecvent, „loc de întâlnire”, a ajuns să desemneze și spațiul de închinare al evreilor. În Septuaginta apare în cartea Exod și este folosit pentru a face referire la întreaga națiune a lui Israel. (Exod 12:3). **Potrivit tradiției iudaice, sinagoga „reprezenta și acel corp legislativ format din 120 de persoane, care a fost înființat pe vremea lui Ezra și Neemia (sec. V. î. d. Hr.).”**

După darâmbarea Templului din Ierusalim, în anul 70 d. Hr., „sinagoga a ocupat în întregime atât viața religioasă cât și viața laică a poporului.” Pentru desfasurarea atribuțiilor religioase și administrative sinagoga avea nevoie de **un cvorum de zece barbati**, în timp ce slujbele puteau fi conduse de orice om din popor. „Cuvântul grecesc *proseuche*, care literal înseamnă rugăciune, era folosit de asemenea ca un sinonim pentru a descrie institutia sinagogala în scrierile lui Filon din Alexandria și ale lui Iosif Flavius.”

Cu toate că nu se știe cu exactitate momentul apariției acestei institutii, începuturile ei sunt legate de exilul babilonian. Când exilații au sosit în Israel, lipsa Templului, ale cărui ziduri erau darâmbate, a creat condițiile genezei închinării sinagogale. În secolul I d.Hr., sinagoga a devenit institutia centrală în viața evreilor din Palestina. „Talmudul se referă la 480 de sinagogi care existau în timpul domniei lui Vespasian.”

După cum am subliniat, sinagoga a ajuns să fie vitală pentru existența religioasă a poporului în contextul absenței Templului. Unele rituri de la Templu au fost adoptate, iar altele au fost respinse intenționat, pentru a se face diferență între cele două institutii religioase.

Închinarea sinagogala s-a diferențiat de închinarea de la Cort și de la Templu, în următoarele domenii:

- a) Închinarea poporului se desfășura în comunitățile locale la un nivel mai restrâns. Nu mai era nevoie de un centru religios la care oamenii trebuiau să meargă să se închine. În acest fel se pun bazele închinării publice, care nu este dependentă de un loc specific, dar care se desfășoară într-un loc dedicat închinării comunitare.
- b) Diferența dintre sinagoga și templu a putut fi observată și în **sistemul sacrificial**. În închinarea sinagogala jertfele au fost înlocuite de rugăciunea publică și de participarea fiecărui credincios la închinare.
- c) După cum s-a amintit mai sus, principalele aspecte ale închinării de la sinagoga, erau rugăciunea, citirea și interpretarea „Legii și a Profetilor.” Prin aceasta se asista procesul maturizării spirituale a credinciosului. Ispășirea de vină are loc prin închinarea directă înaintea lui Dumnezeu și prin ascultarea și împlinirea Legii.

În Diaspora, identificarea evreilor cu Ierusalimul era posibilă prin intermediul sinagogii, și din acest motiv mulți evrei se alăturau unei sinagogi chiar dacă nu participau în mod regulat la slujbele ei. În Israel sinagoga avea doar rolul unei case consacrate rugăciunii și studiului. Însă, în mijlocul sincretismului religios în care se aflau evreii, sinagoga a avut și rolul de a oferi individualitate credinței iudaice.

Alături de elementele specifice închinării sinagogale, menționate mai sus, amintim că **liturgia se desfășura în patru etape diferite**. Slujba religioasă începea cu „citirea lui Shema din Deuteronom 6:4-9 sau din Numeri 15:37-41. Continua cu rugăciuni, care puteau fi reprezentate și de citirea unor psalmi. A treia parte importată constă în citirea de către barbati în mod individual a unor texte din Lege și Profeti, selectate de „mai marele Sinagogii”. Slujba de la sinagoga se încheia cu targumurile, sau explicațiile condensate ale

Scripturii.” Imnurile religioase, care au ocupat un loc important în viața spirituală a evreilor în orice moment al existenței lor, nu au lipsit din închinarea poporului evreu.

Închinarea Bisericii primare a urmat linia închinării sinagogale. Cu toate că Templul și Sinagoga au coexistat pe scena religioasă din Israel, primii creștini, impulsionați de jertfa și învierea Domnului Isus, au ieșit dintre zidurile Templului și au adoptat un stil de închinare, asemănător cu cel de la Sinagoga. „Momentul Cinzecimii nu a constituit un motiv de abandonare a închinării de la Sinagoga”, ci a amplificat dorința credincioșilor de a se aduna de la o casă la alta pentru partășie creștină. Ideea pe care o subliniem este aceea că Biserica nu s-a retras din închinarea publică, fie că avea loc la Templu, sau la Sinagoga. În acest fel, „cartea Faptele Apostolilor indică rolul semnificativ pe care sinagoga l-a jucat în propovăduirea credinței mesianice.”

De remarcat este faptul că **atât Domnul Isus, cât și apostolii, sunt surprinși, de mai multe ori, în momente de închinare în incinta sinagogii, sau în case de rugăciune. (Matei 12:9; Marcu 1:21; Marcu 3:1; Luca 4:33; 6:6; Ioan 6:59 Fapte 14:1 etc.) După cum spune**

Ralph Martin, „Se pare că sinagoga a fost mult mai prezentă în viața Domnului Isus, decât pare la prima vedere.”

Cu toate că Domnul Isus nu a recomandat în mod direct un stil de închinare, prin practica Sa, prin exemplul Său de slujire, prin căutarea celor ce au nevoie să fie ajutați și conduși în atmosfera închinării, a dat direcțiile închinării autentice care este preocupată mai întâi de esență și apoi de formă pe care o ia. Referința din Iacov 2:2: „Dacă intra în adunarea voastră (th.n sunagwgh.n) un om...”, poate conduce la ideea că Biserica primară ar fi putut să aibă propria ei sinagoga în care se aduna pentru închinare. Totodată, termenul „sinagoga” se referă în mod direct și la o adunare de oameni aflată într-un loc specific.

Istoria Bisericii afirmă că la sfârșitul secolului I încep și marile persecuții împotriva primilor creștini. Mânia îndreptată împotriva Bisericii a împiedicat strângerea acesteia în Sinagogi sau în locurile stabilite de închinare. Aceasta explică și deversitatea locurilor în care se adunau primii creștini, în funcție de posibilitățile pe care le aveau.

Închinarea Bisericii contemporane păstrează în mare parte caracterul închinării sinagogale prin accentuarea rugăciunii și prin importanța care se acordă citirii și explicării Sfintei Scripturi. Ca la Sinagoga, închinarea actuală solicită implicare personală, și, prin stilul dinamic și corporativ, se urmărește creșterea spirituală a fiecărui individ prezent la momentul închinării. Promisiunea lui Isus de a fi acolo unde doi sau trei se adună în Numele Său în vreun loc, s-a împlinit în adunarea sinagogală a evreilor. Aceeași promisiune se împlineste în închinarea actuală a Bisericii lui Hristos de pe întreg pământul, indiferent de locul și de numărul persoanelor.

IV. 2. Principiile închinării stabilite de Domnul Isus

Închinarea autentică se desfășoară sub autoritatea principiilor biblice. Pentru Biserica Nou Testamentală, principiile fundamentale care guvernează închinarea ei sunt luate de Însuși Domnul Isus. În cele ce urmează, vom supune studiului principiile închinării rostite de Domnul Isus în scrierile Noului Testament.

IV. 2. 1. Închinarea în duh și în adevăr

În Ioan capitolul patru Isus Hristos oferă principiul fundamental al închinării: „El a zis: „Dar vine ceasul, și acum a și venit, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; fiindcă astfel de închinători dorește Tatăl.” (Ioan 4:23). Pentru femeia samariteancă, auditoriul direct al Domnului Isus, esența principiului constă în aceea că

închinarea nu va mai fi legata de un loc sau de un timp anume. Semnificatia acestui principiu este mult mai complexa, de aceea vom nota în mod sistematic ceea ce înseamna închinarea în duh si ceea ce înseamna închinarea în adevar.

IV. 2. 1. 1. **Închinarea în duh**

Termenul folosit pentru închinarea în duh, este grecescul „**en pneumatî**”, „care poate desemna atât Duhul lui Dumnezeu, duhul omului, cât si un duh rau. Sensul de baza al lui pneuma este “acela de suflare sau vânt, acea invizibila dar perceptibila miscare a aerului.”

Judson Cornwall sustine ca expresia în duh se refera la duhul omului si nu la Duhul lui Dumnezeu. “ În versiunea King James”, spune el, “acolo unde traducatorii au considerat ca se vorbește despre Duhul Sfânt, s-a folosit majuscula. În textul din Ioan 4, duhul este scris cu litera mica.” Argumentul acesta este întarit de existenta altor traduceri (înca treizeci, spune autorul) care sunt în acord cu versiunea King James. Prin concluzia lui Cornwall se subliniaza ca în Ioan capitolul patru este vorba despre duhul omului, nu despre Duhul Sfânt.

Termenul duh din Ioan 4:23-24, a fost analizat si de B. Bryant, care face mai multe observatii asupra acestui text. Una dintre notarile sale subliniaza ideea conform careia termenul duh, care apare în ambele versete, se refera la Duhul lui Dumnezeu. În acest fel, în textul de fata este prezentata închinarea adusa Trinitatii, deoarece Persoanele ei sunt prezente: Tatal, Duhul Sfânt, termenul duh reprezinta Duhul Sfânt, si Fiul, care este prezent prin adevar. Acelasi autor, notând comentariile altor teologi, afirma ca închinarea în duh, este pusa în contrast cu închinarea din Iudaismul primului secol (d. Hr.), închinare care avea ca baza “litera” sau Legea. În comentariul lui Charles F. Pfeiffer este întâlnita o concluzie asemanatoare despre închinarea în duh.

Afirmatia din v. 24 Dumnezeu este Duh , în acord cu opinia lui **Beasley-Murray**, “definește pe Dumnezeu nu în existenta Sa metafizica, ci în acord cu lucrarea Lui în lume.” Celelalte afirmatii paralele facute despre Dumnezeu, “Dumnezeu este dragoste”, (1 Ioan 4:8), “Dumnezeu este lumina” (1 Ioan 5:5), au scopul de a evidentia lucrarea si actiunea lui Dumnezeu-Tatal, în creatia Sa.

Conform lui **Bob Sorge**, prin închinarea în duh, Isus Hristos „a indicat ca o atributie a duhului, ca închinarea adevarata este mai mult decât un ritual exterior. Închinarea reprezinta comunicarea dintre duhul nostru si Duhul lui Dumnezeu.” Cu privire la functia importanta a duhului omului, **John Tipei** afirma ca el „este entitatea care asigura comunicarea dintre om si divinitate.”

Închinarea Vechiului Legământ, care era mai mult o serie de ritualuri si ceremonii, putea sa fie lipsita de o implicare a inimii. Dezamagirea lui Dumnezeu cu privire la poporul Israel care se închina dupa „niste porunci date de oameni”, este exprimata în cartea profetului Isaia. (29:13). Locul în care se naste închinarea este inima închinătorului. Ea este exprimarea unei inimi pure, doritoare sa comunice cu Creatorul ei.

Dupa opinia lui Bob Sorge, „unul din motivele pentru care Isus ne-a dat Duhul Sfânt , cu darul vorbirii în limbi, este ca închinarea noastra sa creasca în intensitate.”

William Barclay, sustine ca „adevarata închinare este atunci când un om, prin duhul sau, ajunge sa aiba partasie si intimitate cu Dumnezeu. Închinarea veritabila este atunci când duhul, partea eterna si invizibila a omului, comunica si se întâlnește cu Dumnezeu, care este vesnic si invizibil.” Partea cea mai profunda a fiintei umane este duhul sau, de aceea închinarea trebuie sa porneasca din duhul omului. Concluzia la care ajungem este aceea ca „*a te închina în duhul înseamna a te închina în noua dimensiune pe care Dumnezeu a revelat-o oamenilor.*”

În opinia lui **Geoffrey Wainwright**, pe baza contextului, care este orientat

cristologic (v. 25f), versetul 23 prezinta o pneumatologie concisa. El sustine ca „ceasul” la care face referire Isus este ceasul crucificarii Sale, care a facut posibila venirea Duhului Sfânt (Ioan 7:39, 19:30). Alaturi de sublinierile Apostolului Pavel pe care le face cu privire la rugaciunea prin Duhul Sfânt, autorul amintit, conchide ca închinarea în duh, este o închinare realizabila prin Duhul lui Dumnezeu.

Judson Cornwall cu privire la închinarea adevarata are urmatoarea opinie: „adevarata închinarea a fost întotdeauna spirituala si în Duhul Sfânt, asa ca atunci când ne închinam lui Dumnezeu prin Isus Hristos în puterea Duhului Sfânt, închinarea noastra va fi „atât în Duhul cât si în Duhul Sfânt.”

Semnificatia teologica a cuvintelor Domnului Isus este importanta pentru înțelegerea adevaratei închinari. Subliniem ca, prin afirmatiile Sale, Domnul Isus schimba teologia legata de locul închinarii, pe care o aveau samaritenii, dar si evreii, si dezvolta teologia închinarii autentice care este directionata spre Dumnezeu Tatal. Locul de pornire al închinarii este spiritul închinatorului. Pledam în studiul nostru pentru interpretarea conform careia duhul, din expresia închinarea în duh, se refera la duhul omului. Intentia Domnului Isus a fost aceea de a risipi confuzia legata de locul si timpul închinarii. Deoarece Dumnezeu este Duh si închinarea este spirituala, închinatorul adevarat se poate închina în orice loc. Cu toate acestea, spunem ca versetele 23 si 24 fac referire si la spiritul închinarii, care nu se realizeaza prin puterea si abilitatile personale, ci prin prezenta Duhului Sfânt care locuieste în cel credincios. Închinarea în duh, adica duhul omului, reliefeaza interioritatea închinarii si responsabilitatea închinatorului în trairia unei vietii sfinte. (1 Corinteni 3:16, Isaia 26:9a). Închinarea în duh este o „închinare interioara nu una exterioara.”

IV. 2. 1. 2. Închinarea în adevar

Cealalta dimensiune a închinarii autentice guvernata de principiul enuntat de Isus în dialogul cu femeia samariteanca, este adevarul.

Primul aspect evidentiat în închinarea facuta în adevar, este diferenta dintre închinarea ignoranta si închinarea care are la baza cunoasterea. Înțelesul acesta este cuprins în versetul 22: „Voi va închinati la ce nu cunoasteti, noi ne închinam le ce cunoastem.” Alaturi de duhul nostru, în închinare trebuie implicata si mintea noastra. Emotia nu este suficienta pentru o închinare eficienta. Facultatile noastre intelectuale trebuie implicate în actul prosternerii înaintea lui Dumnezeu.

Urmatorul aspect al închinarii în adevar, este ca închinarea credinciosilor trebuie sa se realizeze doar prin Hristos. Sfânta Scriptura îl prezinta pe Hristos ca fiind Adevarul. (Ioan 14:6). „*A te închina în adevar înseamna a te închina lui Dumnezeu prin Isus Hristos. Dumnezeu cauta închinatori adevarati pentru ca El doreste ca oamenii sa traiasca în adevar, nu în falsitate*”. În afirmatiile Domnului Isus, ocazionate de dialogul cu femeia samariteanca, “adevarul este pus în contrast cu închinarea inadecvata si falsa a Samaritenilor.” Închinarea în adevar ceruta de Domnul Isus, este în antiteza nu doar cu religia samaritenilor, ci cu orice religie care reprezinta o abatere de la standardul biblic pentru închinarea adevarata.¹⁰⁵ Fiecare este un închinator (Romani 1:25), dar din cauza pacatului, multi sunt orbiti si își pun încrederea în obiecte fara valoare. Implicatia pe care o aduce închinarea în adevar, este trairia unei vietii în puritate si în integritate. Aceasta conduce la sinceritate si lipsa de ipocrizie în închinare.

Totodata, închinarea în adevar trebuie sa fie facuta în acord cu Cuvântul lui Dumnezeu. Voia Sa, principiile Sale si poruncile Sale pentru realizarea unei închinari placute Lui, sunt lasate în Biblie. Închinarea noastra este o revarsare continua a relatiei si trairii noastre cu Dumnezeu, iar o relatie puternica cu Dumnezeu poate exista doar prin învatarea si împlinirea Cuvântului Sau.

În opinia noastra, închinarea în adevar presupune cunoasterea Cuvântului lui

Dumnezeu (Ioan 17:17), cunoasterea Duhului Sfânt si a lucrarii Sale printre credinciosi (Ioan 16:17), cunoasterea lui Isus Hristos (Ioan 14:6) si cunoasterea lui Dumnezeu-Tatal (1 Tesaloniceni 1:9). Cunoasterea Trinitatii si a lucrarii Sale pe pamânt, reprezinta fundamentul închinarii în duh si în adevar. Dupa cum spune Chris Bowater, „Închinarea în adevar depinde de recunoasterea persoanei lui Dumnezeu si admiterea starii noastre-în realitate.”

În opinia noastra, închinarea în duh si închinarea în adevar reprezinta esenta vietii crestine. Ea ne introduce în lumea lui Dumnezeu. Concluzia finala pe care o oferim apartine lui Edwin A. Blum: “Închinatorii adevarati sunt cei care recunosc ca Isus este adevarul lui Dumnezeu. A te închina în adevar înseamna a te închina lui Dumnezeu prin Isus Hristos. A te închina în duh înseamna a te închina în noua sfera spirituala care a fost descoperita de Dumnezeu oamenilor.”

IV. 2. 2. **Închinarea si lepadarea de sine**

Ipocrizia si mândria au fost atitudinile pe care Domnul Isus le-a criticat frecvent în învățaturile pe care le-a dat ucenicilor si oamenilor care mergeau dupa El. (Matei 6:5-8; Matei 23:13-15; Luca 12:1 etc.). Aceste doua atitudini reprezinta obstacolele greu de depasit din calea închinarii în duh si în adevar. Lepadarea de sine este principiul recomandat de Isus Hristos pentru evitarea închinarii superficiale.

Principiul lepadarii de sine intra în antiteza cu principiile morale promovate de societatea contemporana. Însa, inversarea valorilor în societate nu ar trebui sa influenteze negativ principiile închinarii ecleziastice. Cu toate ca acest principiu contravine gândirii seculare, pentru închinatorul autentic, cuvintele Domnului Isus Hristos sunt prioritare. Ideile incluse în acest principiu biblic sunt urmatoarele:

Sinceritatea este prima virtute care exprima elocvent principiul enuntat mai sus. Preocuparea închinătorului sincer este aceea de a cauta, mai întâi, favoarea lui Dumnezeu. Închinarea în public, fara obiceiul închinarii personale, este considerata ipocrizie. (Matei 6:5, 6). „Termenul ipocrit, în sensul de baza, se refera la actorii care foloseau masti mari pentru a juca un anume rol într-o piesa. Ceea ce spun si fac nu reprezinta ceea ce ei însisi simt sau cred, ci doar o imagine pe care doar spera sa o creeze.” Închinarea fariseilor si a carturarilor din timpul Domnului Isus era caracterizata de aceasta duplicitate. În acest context, doar sinceritatea este calea spre închinarea placuta Domnului.

Egocentrismul este un alt obstacol pentru adevarata închinare. Închinarea concentrata pe propria persoana este ineficienta. Prin definitie, rugaciunea, cântarea religioasa, predicarea si celelalte activitati ale Bisericii sunt îndreptate în mod direct catre Dumnezeu. Capcana în care pot cadea credinciosii în închinarea pe care o aduc lui Dumnezeu este religia sinelui, sau religia antropocentrica. Natura veche a omului, îmbracata în haine religioase nu devine neprihanita. John MacArthur noteaza urmatorul principiu în comentariul sau: “Pacatul ne urmareste chiar si în prezenta lui Dumnezeu; si nici un pacat nu este mai distrugator decât, pacatul mândriei. În acele momente când venim înaintea Domnului în închinare, în curatia inimii, putem fi ispititi sa ne închinam noua însine”. Punând omul în centrul universului, închinarea nu mai este adresata lui Dumnezeu, ci devine egolatrie. Principiul închinarii autentice presupune renuntarea la sine si întronarea lui Isus Hristos în viata personala. Aceasta este rezultatul constientizarii ca stapân pe viata omului este Dumnezeu. **Jean Calvin**, vorbind despre lepadarea de sine, afirma: „*Dimpotriva, noi suntem ai lui Dumnezeu: haideti, asadar, sa traim pentru El si sa murim pentru El. Noi suntem ai lui Dumnezeu: sa lasam, asadar, ca vointa si înțelepciunea sa stapâneasca peste toate actiunile noastre. Noi suntem ai lui Dumnezeu: sa lasam, în consecinta, ca toate partile vietii noastre sa tinda înspre El ca singurul nostru scop legitim (Romani 14:8, 1 Cor 16:9). O, cât de mare este folosul omului care, fiind învățat ca nu își*

apartine siesi , renunta sa mai stapâneasca asupra ratiunii sale pentru a preda controlul asupra ei lui Dumnezeu. Caci, dupa cum a tine cont de interesele noastre este ciurma care duce la distrugerea noastra, tot asa, singurul liman al mântuirii noastre este sa nu ne socotim singuri înțelepti nici într-o privinta si sa nu dorim prin noi însine, ci sa urmarim numai calauzirea Domnului.”

Principiul lepadarii de sine este enuntat de Domnul Isus în contextul în care cineva doreste sa umble alaturi de El: „Daca voieste cineva sa vina dupa Mine, sa se lepede de sine însusi, sa-si ia crucea, si sa Ma urmeze.” (Marcu 8:34). Închinarea veritabila, care este o umblare si o traire continua alaturi de Dumnezeu, are la baza aceiasi cerinta fundamentala: lepadarea de sine. Aceasta înseamna negare de sine si închinarea cu sinceritate înaintea lui Isus Hristos.

IV. 3. Apostolii si închinarea primilor crestini

Principiile închinarii stabilite de Domnul Isus pot fi observate în închinarea Bisericii primare. Rolul principal în transmiterea acestor principii l-au avut ucenicii lui Isus Hristos, care au fost numiti si apostoli. Vom prezenta în continuare modul în care primii crestini s-au închinat lui Dumnezeu, precum si importanta pe care ei au dat-o închinarii.

Cartea Faptele Apostolilor prezinta un rezumat al închinarii Bisericii primului secol, începând cu credinciosii care se adunau la Templu continuând cu cei care se adunau în diferite case, ca în cele din urma sa prezinte convertirea Neamurilor prin auzirea Evangheliei si felul acestora de închinare. Pentru evidentierea modului de închinare al primei Bisericii, vom aborda mai multe trasaturi pe care ea le-a avut. Textul care pune în lumina felul de închinare al Bisericii se gaseste în Fapte 2:42. Întâlnim urmatoarele caracteristici ale închinarii:

IV. 3. 1. Accentuarea învataturii apostolice

Biserica primara „staruia în învatatura apostolilor”, subliniaza autorul Luca. Printre activitatile primordiale ale Bisericii, se numara învatatura apostolica. Autoritatea învataturii apostolice era conferita de umblarea celor ce erau considerati apostoli, alaturi de Domnul Isus. Odata ce Evanghelia a ajuns la neamuri, învatatura apostolica si-a pastrat importanta în adunarile crestine. (Fapte 11:25-26; 18:11; 19: 9-10 etc.). „Pentru Biserica, citirea Scripturilor însemna totodata si interpretarea lor.”

În închinarea sa, Biserica primara, a accentuat învatatura ca unul din pilonii de baza care o sustin. Sublinierea mortii si învierii lui Hristos erau aspectele centrale ale acestei învataturi, dupa cum reiese din predicile lui Petru si din învataturile Apostolului Pavel. Facând referire la învatatura din Biserica primilor crestini, David Paterson a afirmat: „Centralitatea învataturii apostolice pentru viata primelor comunitati crestine, era credinta conform careia cuvântul Domnului este elementul central în comuniunea autentica cu Dumnezeu.” Învatatura care a existat în Biserica primara, precum si predicarea si învatatura care exista în Bisericile prezente, reprezinta „un aspect esential în închinarea comunitara”.

Sfânta Scriptura, si în special cartea Faptele Apostolilor, prezinta Biserica primara ca fiind o Biserica a învataturii. Aceasta calitate este atribuita primilor crestini si de **William Barclay** atunci când spune ca Biserica primara era o „Biserica învatabila”.

IV. 3. 2. Accentuarea partasiei comunitare

Termenul grecesc folosit pentru expresia „staruia în legatura frateasca”, este koinonia, care înseamna „a avea partasie, comunitate, comuniune, a participa la, a contribui cu un dar, a avea intimitate, o asociere care implica o relatie mutuala.”

Evanghelistul Luca subliniaza de mai multe ori koinonia din Biserica primara, prin

relevarea momentelor de rugaciune, prin participarea zilnica la serviciile religioase de la Templu si prin sprijinul reciproc pe care si l-au oferit. (Fapte 2:44, 46; 4:32-37 etc.). Un alt aspect esential al partasiei crestinilor a fost implicarea în viata societatii. Dorinta de a-L prezenta pe Hristos altora, impulsinata de învierea Domnului Isus, a determinat predicarea Evangheliei cu putere si curaj. Unitatea Bisericii este ilustrata de doctorul Luca în Fapte capitolul 12. Apostolul Petru este închis pentru marturisirea Cuvântului lui Dumnezeu, iar Biserica „nu înceta sa înalte rugaciuni pentru el.” (Faptele Apostolilor 12: 5).

Partasia creстина este esentiala pentru închinarea ecleziastica. Fara ea, închinarea este o forma inutila de religiozitate. Unitatea Bisericii face ca închinarea sa devina mai puternica si mai eficienta. O închinare puternica si autentica va avea ca rezultat o comunitate de credinciosi echilibrati si pasionati pentru lucrarea Împaratiei lui Dumnezeu. Închinarea publica este „expresia practica a partasiei pe care o avem în Hristos.”

Principiul enuntat de Apostolul Ioan (1 Ioan 4:20), prin care se sustine ca nu poti iubi pe Dumnezeu ne vazut în timp ce urasti pe „partenerul de calatorie”, este valabil si în cazul închinarii crestine prin partasia comunitara. A avea o relatie cu Hristos implica a avea si o relatie cu trupul Sau care este adunarea celor credinciosi. Unitatea trebuie sa fie caracteristica închinarii crestine, asa cum a fost trasatura închinarii primilor credinciosi.

IV. 3. 3. Accentuarea rugaciunii si laudei în închinare

Rugaciunea a fost partea dominanta a închinarii primilor crestini. Autorii Noului Testament au acordat o importanta majora rugaciunii comunitare si individuale. Succesul Bisericii primare a constat si în rugaciunile insistente ale credinciosilor.

Din cartea Faptele Apostolilor se poate deduce ca apostolii participau în mod regulat la rugaciunile care se faceau în Templu. (Fapte 3:1). Alaturi de insistenta în „învatatura apostolilor” si în „legatura frateasca”, crestinii staruiau si „în rugaciuni” (Fapte 2:42f). Dupa Înaltarea Domnului Isus, grupul intim al Domnului, „staruia cu un cuget în rugaciune si cereri.” (Fapte 1:14). Un rol important în închinarea Bisericii l-a avut rugaciunea pentru calauzirea divina în luarea deciziilor importante. (Fapte 1:24-25). Momentele dificile si confuze din Biserica primara, au fost depasite prin rugaciunea îndreptata catre Dumnezeu. (Fapte 5: 29-30).

Observatia generala la care ajunge cititorul Noului Testament, este ca în închinarea primilor credinciosi, rugaciunea a ocupat un loc central. Privind la eficienta rugaciunii comunitare, aceasta ar trebui sa reprezinte motivatia fundamentala care sa determine Biserica contemporana sa acorde în serviciile religioase un spatiu mai mare rugaciunii publice. În spatele rezultatelor mari sta o Biserica rugativa.

„Jertfa de lauda”, conform Sfintei Scripturi, trebuie sa fie o deprindere permanenta a închinatorului. Aspectul doxologic al rugaciunii este adorarea lui Dumnezeu prin laude. Trasatura predominanta a Psalmilor, care sunt rugaciuni si imnuri rostite de diferiti autori, este „strigatul de lauda care reverbereaza de la un capat la celalat al Psaltirii.” În închinarea prin laude, sunt incluse atât mintea noastra, duhul nostru cât si trupul nostru. Lauda lui Dumnezeu este scopul pentru care fiinta umana a fost creata. (Efeseni 1:12).

Concluzia la care ajungem subliniaza ca închinarea Bisericii din primul secol a fost caracterizata de comunicarea directa si permanenta cu Dumnezeu, de implicarea în societate, prin predicarea Evangheliei si de edificarea propriei credinte în Mesia cel înviat. Bob Sorge a analizat acest model de închinare notând: „Exista un aspect vertical al închinarii, un aspect orizontal si unul personal.”¹¹⁹ Aceste trei aspecte privesc relatia cu Dumnezeu, cu semenii si cu propria persoana. Ate aceste trei aspecte afecteaza închinarea adusa lui Dumnezeu.

IV. 4. Bazele închinării puse de apostolii misionari

Secolul I (d. Hr.) reprezintă perioada de timp în care Creștinismul se extinde dincolo de granițele geografice ale Israelului. Aplicarea principiului unitate în diversitate, a condus la multe controverse și confuzii în abordarea corectă a învățaturii despre închinare.

Un rol important în crearea dificultăților l-au avut iudaizatorii. Prin cerințele lor legaliste au oprimat închinarea celor convertiți dintre neamuri la creștinism. De cealaltă parte, cei care au adus claritate, prin prezentarea Cuvântului lui Dumnezeu, au fost apostolii, cu precădere Apostolul Pavel, considerat Apostolul neamurilor.

Iesirea creștinismului dincolo de granițele lui Israel, a fost favorizată de persecuțiile religioase care au început împotriva credincioșilor. După cum spune Merrill Tenney, „în urma morții violente a lui Stefan și datorită măsurilor represive nemiloase luate de liderii evrei pentru a zdrobi noua mișcare, majoritatea creștinilor din Ierusalim s-au risipit prin Iudea și Samaria. De aici și până în ultimul capitol din Fapte nu se spun foarte puține lucruri despre Biserica din Ierusalim.”¹²⁰ În lucrarea de față subliniem doar aspectul pozitiv al persecuției creștine, deoarece geneza Bisericii neamurilor este legată și de aceste momente. Creștini precum Petru, Stefan, Filip, Pavel (s. a.) prin plecarea din Ierusalim au pus bazele închinării comunitare acolo unde au ajuns. (Ne referim într-un mod special la Filip și Pavel).

În anul 49 d. Hr., are loc Conciliul din Ierusalim, moment în care sunt stabilite principalele obligații pentru cei care se convertesc dintre neamuri. Toate cele patru cerințe¹²¹ au scopul de a facilita închinarea Bisericii dintre neamuri. Fără a ne lega de aspectul ceremonial sau etic al acestor legi, afirmăm că împreună au rolul de a pregăti pe cei nou convertiți pentru o închinare plăcută lui Dumnezeu. În fața celor „taiati împrejur” din Ierusalim (Fapte 11:2), Apostolul Petru enunță un nou principiu care privește în mod direct închinarea Bisericii nou formate dintre neamuri: cel credincios este acceptat de Dumnezeu prin credința în Numele Fiului Său, Isus Hristos. (Fapte 11:17). Credința în Isus Hristos este baza închinării și partasiei creștine a neamurilor. (Fapte 11: 34-36). Semnul acceptării neamurilor de către Dumnezeu este coborârea Duhului Sfânt peste cei convertiți. (Fapte 15:8).

Apostolul Pavel, în Epistola sa adresată corintenilor, amintește un alt principiu al închinării comunitare. În gândirea paulină, închinarea congregațională trebuie să fie caracterizată de o organizare foarte bună, deoarece Dumnezeu este pentru ordine. (1 Corinteni 14:33). Abuzul în manifestarea darurilor harismatice a condus închinarea bisericii la confuzie și agitație. Ideea pe care o accentuează Apostolul subliniază că în închinarea comunitară cel ce stabilește măsura manifestării darului este Duhul Sfânt, pentru că El da „fiecaruia în parte după cum voiește” (1 Corinteni 12:11). Totodată Sfânta Scriptură notează și responsabilitatea fiecărui închinător pentru menținerea unui mediu caracterizat de ordine: „Duhul proorocului este supus proorocului.” (1 Corinteni 14:32).

Metoda Apostolului Pavel pentru realizarea unei închinări eficiente, făcută sub calauzirea Duhului Sfânt, este trăirea în dragoste. Aceasta este „calea nespusă mai bună” propusă de apostolul neamurilor. (1 Corinteni 12:31). Dragostea a stat la baza închinării Bisericii prin actele de caritate pe care le-a făcut. (2 Corinteni 8:1-7). Dragostea de Dumnezeu și de membrii comunității i-a determinat pe apostoli și pe ceilalți credincioși să spună nu lepadării de Domnul Isus. Dragostea fraternală este principiul care trebuie să guverneze peste toate celelalte principii ale închinării.

În finalul prezentării unor principii ale închinării Bisericii primare, din Ierusalim și din împrejurimile sale, afirmăm că închinarea lor s-a fundamentat pe învățătura apostolilor primită de la Domnul Isus. Închinarea primilor creștini a căutat să faciliteze apropierea de Dumnezeu și, a fost o închinare christocentrică.¹²² Acest fel de închinare, bazat pe Sfânta Scriptură, care să faciliteze apropierea credincioșilor de Dumnezeu, și care să-L aibă pe

V. Paradigmele nou-testamentale ale închinării

Biserica nou-testamentala are la baza închinării sale, principii si norme lasate pe paginile Sfintei Scripturi. Cu toate ca am amintit unele dintre acestea, acum ne vom referi la înca doua fundamente ale închinării crestine: centralitatea lui Hristos în închinare si rolul Duhului Sfânt în închinare. Aceste doua aspecte fundamentale ale închinării crestine sunt specifice Bisericii nou-testamentale.

V. 1. Centralitatea lui Hristos în închinare

Dupa secolul întâi, în cadrul crestinismului apar si primele diferente majore. Crezurile exprimate în închinare si felul în care credinciosii se raportau la societate, erau vitale pentru evolutia Bisericii în lume. Problema dumnezeirii lui Isus Hristos a fost dezbatuta în primele Concilii Ecumenice ale Bisericii. Controversa legata de locul si rolul pe care Hristos îl are în cadrul liturghiei, precum si problema legata de cele doua naturi ale lui Isus, s-a desfasurat pe o perioada lunga de timp. (secolele IV, V, VI).¹²⁴ Cu toate acestea, credinciosii fideli credintei primite, L-au pastrat pe Isus Hristos ca centru al închinării lor.

Vorbind despre hristologia închinării crestine, Judson Cornwall, a afirmat: „El este tema Bibliei, si tot El este centrul închinării în Biblie. Închinarea este întotdeauna bazata pe Persoana lui Hristos.”

Dupa cum am notat mai sus, închinarea nou-testamentala este hristocentrica. Isus Hristos trebuie sa fie obiectul închinării fiecărui credincios. Acest adevar, revelat de Sfânta Scriptura, a caracterizat nu doar închinarea crestinilor autentici, ci si fiecare aspect al vietii lor. Millard Erikson afirma cu privire la închinarea Bisericii: „Închinarea, lauda si glorificarea lui Dumnezeu au fost practici vetero-testamentare obisnuite, dupa cum se poate vedea mai ales în Psalmi. Se cuvine ca Biserica ce Îi apartine lui Dumnezeu sa Îl laude si sa îl glorifice. În acest domeniu al activitatii ei Biserica își concentreaza atentia asupra a cine si ce este Dumnezeu, si nu asupra ei însesi. Scopul ei este sa exprime corect cine si ce este El, si nu satisfacerea propriilor sentimente.” În cele ce urmeaza vom evidentia învatatura Domnului Isus despre locul Sau în închinare, apoi vom analiza hristologia închinării apostolice si felul în care Biserica contemporana poate pastra centralitatea lui Isus Hristos în închinarea comunitara

V. 1. 1. Învatatura Domnului Isus despre locul Sau în închinarea crestina

Înainte de nasterea Bisericii, Domnul Isus a învatat ucenicii ca adunarea pentru închinare trebuie sa aiba loc în numele Sau. Aceasta asigura participarea lui Isus Hristos în actul închinării. (Matei 18:20). Înainte de Parousia, grupul ucenicilor este învatat sa accepte pe noii convertiti în Biserica prin Botezul în numele Trinitatii. (Matei 28: 19). În practica timpurie apostolica se poate observa împlinirea cerintei Domnului Isus. (Fapte 2:38; 19:5; Romani 6:4).

O alta afirmatie fundamentala a Domnului Isus este în Ioan 14:6. În acest verset Hristos se prezinta pe Sine ca „singura cale” pe care se poate ajunge în cer. Interpretarile teologice sunt diverse. Pentru subiectul lucrării de fata, aplicarea principiului biblic în închinarea crestina este valabila. Constientizarea ca Isus este singura posibilitate prin care putem atinge cerul, prin închinarea noastra, este vitala pentru închinarea crestinilor.

De mai multe ori, în îndemnurile date ucenicilor si multilor care veneau dupa El, Mântuitorul repeta un principiu indispensabil Bisericii. Rugaciunea, care este o forma a închinării, trebuie facuta în numele lui Hristos pentru a fi ascultata. (Ioan 14:13, 14; Matei 21:22)

V. 1. 2. Apostolii si aspectul hristologic al închinării lor

Înca din primele zile ale creștinismului, Isus Hristos este recunoscut ca fiind personajul central în închinarea Bisericească. Proclamarea apostolilor a avut ca tema centrală marturisirea ca Isus Hristos a fost Fiul lui Dumnezeu. Închinarea lor era caracterizată de locul prioritar pe care l-au oferit lui Isus în cadrul serviciilor religioase. David Paterson argumentează astfel în favoarea centralității lui Isus în viața de închinare a primilor creștini: „Recunoscând ca Isus Hristos este singurul mijlocitor în planul de mântuire inițiat de Dumnezeu, Domnul a devenit obiectul unei manifestări devotionale care în tradiția iudaică îi era rezervată exclusiv lui Dumnezeu. Acest lucru nu s-a produs într-o etapă târzie, sub influența gândirii păgâne, ci încă la primele grupuri de creștini evrei din Palestina.” Închinarea lor a fost direcționată întotdeauna spre Hristos.

Apostolul Petru, în mesajul determinat de vindecarea unui olog (Fapte 3:1-11), face referire la aspectul hristocentric al lucrării sale, subliniind că salvarea poate fi primită doar prin Hristos. „Cele două negații din Fapte 4:12, în nimeni și nici un, proclama unicitatea pozitivă a numelui lui Hristos. Moartea, învierea și autoritatea Lui îl fac singurul Salvator, și nimeni altul nu mai posedă această calitate.”¹²⁸ Lucrarea făcută de Apostol a fost posibilă „în numele lui Isus.” (Fapte 4:10).

Întreaga activitatea a ucenicilor și a primilor creștini, a fost legată de persoana Domnului Isus. Continuând linia gândirii Apostolului Petru, în prima sa epistolă către Corinteni, Apostolul Pavel, își exprimă punctul de vedere pe care l-a avut cu privire la slujirea și închinarea sa: „Căci n-am avut de gând să știu între voi altceva decât pe Isus Hristos și pe El răstignit.” (1 Corinteni 2:2).

Importanța hristologiei a fost subliniată prin recunoașterea Domniei lui Hristos în închinare, cât și peste vietile personale ale credincioșilor. De la începuturile Bisericii creștine, titlul de Domn acordat Domnului Isus, a fost folosit adesea în contextul închinării. Titlul de Domn pune în lumină și dumnezeirea lui Isus Hristos. Totodată este evidențiată și merituozitatea Domnului Isus Hristos de a primi închinarea. „Pentru că Dumnezeu este vrednic de închinare și asteapta să I ne închinăm, absolut toate serviciile noastre de închinare ar trebui desfășurate astfel încât să atragă atenția nu asupra noastră sau să ne aducă nouă cinste, ci să ne atragă atenția asupra gloriei și măreției lui Dumnezeu și să-i facă pe oameni să se gândească la El”.

Aspectul hristologic al închinării este evidențiat de Apostolul Pavel prin prezentarea poziției Domnului Isus de mijlocitor între Dumnezeu-Tatal și om. (1 Timotei 2:5-6). Fiind „singurul mijlocitor”, creștinul are acces la Dumnezeu prin Hristos. Poziția de intermediar a Domnului Isus, îi conferă dreptul de a fi în centrul închinării particulare și congregaționale. Fără funcția de mijlocitor a lui Hristos, închinarea Bisericii înaintea lui Dumnezeu nu ar fi fost posibilă. Prin atribuțiile Sale, Domnul Isus mediază închinarea Bisericii adusă lui Dumnezeu, precum și răspunsul lui Dumnezeu către umanitate. În rugăciunile lor, „metodiștii subliniau întotdeauna poziția lui Hristos de mijlocitor permanent al binecuvântărilor lui Dumnezeu.”

Constientizarea suveranității lui Dumnezeu a transformat deplin felul de închinare și de trăire al creștinilor. Apostolul Pavel, prezintă pe Dumnezeu ca fiind Acela care face toate lucrurile după propria Sa voință. Creștinul, care este lutul din mâna olarului, trebuie să se supună suveranității celui ce îi dă forma. (Romani 9:14-21). Această gândire a fost fundamentală pentru dezvoltarea hristologiei în istoria creștină.¹³¹ Ea a condus la atitudinea reverențioasă față de Dumnezeul triunic. Ideea centrală este că un Isus Hristos care este suveran prin ceea ce este și prin ceea ce face, merita locul suprem în închinarea bisericească.

Opinia lui **Paul Walker** este aceea ca „Hristos ar trebui sa fie experimentat ca centrul istoriei personale, Hristos ar trebui prezentat ca centrul istoriei providentiale si, reînnoirea vietii este posibila atunci când Isus este în centrul istoriei predicarii.”

Concluzionam ca o hristologie autentica a închinarii se concentreaza pe persoana lui Hristos, si nu doar pe lucrarea Sa.¹³³ Lucrarea lui Hristos în istorie reprezinta o motivatie esentiala pentru prosternerea fiecarui crestin. În închinarea hristologica se cauta întâlnirea cu Hristos în actul închinarii. Atât rugaciunea, cântarea cât si predicarea Cuvântului lui Dumnezeu, toate sunt îndreptate spre Hristos, si facute pentru „a sluji de slava laudei Sale.” (Efeseni 1:12).

V. 2. Rolul Duhului Sfânt în închinare

Lucrarea Duhului Sfânt în Biserica a dat nastere la multe dezbateri teologice si a condus chiar la schisme în cadrul unor grupari religioase. Ea poate fi definita astfel: „Lucrarea Duhului Sfânt este aceea de a manifesta prezenta activa a lui Dumnezeu în lume si în mod special în Biserica.”¹³⁴ Duhul Sfânt este a treia Persoana din Trinitate. Duhul Sfânt este Dumnezeu. Cu toate ca acest adevar teologic este acceptat în majoritatea gruparilor religioase, lucrarea Duhului manifestata în si printre credinciosi, a dat nastere la probleme majore. Unele dintre acestea mai exista si astazi în bisericile contemporane.

Dupa înaltarea Domnului Isus, prezenta lui Dumnezeu pe pamânt este facuta vizibila prin lucrarea Duhului Sfânt. Dupa cum afirma Wayne Grudem, „Duhul Sfânt este manifestarea primordiala a prezentei Trinitatii între noi. El este cel care în momentul de fata este prezent printre oameni în modul cel mai proeminent.”

Millard Erickson vede importanta studierea Duhului Sfânt, deoarece „Duhul Sfânt este punctul în care Trinitatea devine personala pentru credincios.” Aceasta implica o cunoastere profunda a felului în care Duhul Sfânt a lucrat si lucreaza înca, în Biserica lui Dumnezeu. Vom evidenta în continuare rolul pe care Duhul Sfânt îl are în viata credinciosului si în închinarea pe care acesta o aduce lui Dumnezeu.

Este important sa mentionam mai întâi rolul pe care Duhul Sfânt îl are în regenerarea fiintei umane. Convertirea pacatosului are la baza lucrarea Duhului Sfânt în viata personala. Convingerea de pacat si constientizarea nevoii de jertfire a lui Hristos sunt interventile Duhului în viata omului. (Ioan 16:8-11). Regenerarea, sau nasterea din nou, este un eveniment supranatural, iar Duhul Sfânt este agentul care îl produce. (Ioan 3:3, 5). Asadar, Duhul Sfânt are un rol fundamental în începutul vietii spirituale, cât si în continuarea acestei vietii.

V. 2. 1. Duhul Sfânt împuterniceste credinciosii

Duhul Sfânt este Acela care promoveaza si inspira trairile si marturisirea vietii de credinta. Dovada esentiala este în exemplul oferit de primii crestini ai Bisericii primare. Teamă si timiditate fata de autoritatile romane si de cele evreiesti au fost înlaturate prin coborârea Duhului Sfânt la Cinzecime peste credinciosi. Din acest moment si pâna astazi, Biserica lui Dumnezeu se afla în era Duhului.

În Vechiul Testament, prezenta Duhului Sfânt în viata oamenilor nu este un fapt permanent, ci se manifesta în situatii speciale. Anumite persoane au fost capacitate de Duhul pentru a savârsi anumite lucrari. (Numeri 27:18; Deuteronom 34:9; Judecatori 3:10; 6:34 etc.).

Lucrarea Duhului Sfânt în Noul Testament este permanenta si are un caracter universal. Închinarea ucenicilor primeste o noua dimensiune din momentul umplerii cu Duhul Sfânt. Puterea pentru marturisirea Domnului Isus este vizibila în slujirea dedicata a apostolilor. Rolul de împuternicire al Duhului Sfânt este vazut în predicarea apostolica, al carei început este legat de convertirea a trei mii de suflete. Împlinirea promisiunii

Domnului Isus ca ucenicii „vor face lucrari mai mari” (Ioan 14:12) decât acelea facute de El, este vazuta în rezultatele ucenicilor umpluti de Duhul Sfânt la Cinzecime. Parousia a fost precedata de promisiunea Domnului Isus ca ei, grupul de ucenici, vor „primi o putere când se va coborî Duhul Sfânt peste ei”. Prin puterea si prezenta Duhului în ei, ca rezultat al plecarii Fiului la cer, au gasit cheia succesului în slujirea lui Dumnezeu. (Ioan 16:7). Autorul cartii Faptele Apostolilor, atribuie rezultatele slujirii apostolice, prezentei Duhului în viata acestora. Evanghelistul Luca subliniaza ca trasatura esentiala a slujirii apostolice a fost plinatatea Duhului. (Fapte 4:8, 31; 6:10).

Concluzia la care ajungem, sustine ca rolul soteriologic al Duhului Sfânt este clar evidentiat în Sfintele Scripturi ale Noului Testament. Acest aspect este important pentru închinarea comunitara, deoarece prin el se mentine o perspectiva corecta asupra rolului pe care Duhul îl are în viata credinciosului, înca de la începutul vietii de credinta. Misiunea Bisericii în salvarea sufletelor oamenilor este împuternicita de prezenta Duhului peste credinciosi. Slujirea prin Cuvânt este un aspect esential al închinarii crestine. Eficienta acestei slujiri este rezultatul umplerii cu Duhul Sfânt.¹³⁹ Apostolul Pavel subliniaza ca slujirea crestina trebuie sa se faca prin Duhul Sfânt. (Filipeni 3:3). **David Patterson** comenteaza astfel acest pasaj: „*Când Apostolul Pavel afirma ca semnul distinctiv al crestinilor este ca se închina (slujim lui Dumnezeu), „prin Duhul lui Dumnezeu”, el nu realizeaza doar un contrast între riturile exterioare ale Israelului si adevarata închinare spirituala. Asa cum denumirea de „taiati împrejur” se aplica într-unsens nou crestinilor si nu Israelului, tot asa si „slujirea lui Dumnezeu”, le apartine în exclusivitate crestinilor ca o comunitate ce apartine Duhului lui Dumnezeu si este condusa de El. Aceasta slujire presupune mai mult decât rugaciune si lauda, deoarece, conform învataturii lui Pavel, Duhul este dat pentru a inspira si pentru a învrednici trairea unui nou mod de viata.”* (Romani 8:4, 9-11, 14). În acest „nou mod de viata”, determinat de trairea prin Duhul Sfânt, rugaciunea, la rândul ei, trebuie facuta prin Duhul lui Dumnezeu.

John Tipei afirma ca „rugaciunea este o forma a închinarii si adorarii, cât si a nevoilor personale.” Apostolul Pavel pune în lumina incapacitatea omului de a se ruga, afirmând: „Duhul ne ajuta în slabiciunea noastra, ca nu stim cum trebuie sa ne rugam. Dar însusi Duhul mijloceste pentru noi cu suspine negraite.”(Romani 8:26). Chiar daca umplerea cu Duhul Sfânt are loc prin insistenta în rugaciune, acum El inspira si mijloceste în rugaciune alaturi de credinciosi. Rolul de mijlocitor al Duhului Sfânt este mai putin dezvoltat în închinarea crestina. Se accentueaza în închinarea comunitara, capacitatea Duhului lui Dumnezeu de a crea o atmosfera care sa faciliteze închinarea celor prezenti.

Interpretarile diferite ale versetelor 26 si 27 din Romani 8 au umbrit înțelegerea corecta a acestui adevar teologic. Conform lui John Tipei, *rugaciunea în Duhul înseamna în primul rând a te conforma vointei si scopurilor Duhului.*

Duhul Sfânt are rolul de a mijloci alaturi de credincios în timpul rugaciunii sale, mijlocire care este determinata de incapacitatea credinciosului de a cere ceea ce este potrivit cu voia Tatalui. Rugaciunea lui ia forma suspinelor, care „indica prezenta si lucrarea Duhului Sfânt care intervine în astfel de momente de slabiciune, si prin suspinele neputintei omului pledeaza înaintea lui Dumnezeu pentru cauza respectiva.”

Cu toate ca traim în slabiciuni vizibile în trupurile pe care le avem, asteptând rascumpararea trupurilor noastre, Duhul Sfânt este alaturi de noi. Stanley Horton afirma ca „Desi Pavel nu-l numeste pe Duhul Sfânt Mângâietorul sau Mijlocitorul, aici el îl vede pe Duhul Sfânt drept Ajutorul nostru”¹⁴⁴, deoarece intervine pentru credinciosi înaintea Tatalui. Cu privire la rugaciunile incoerente ale crestinilor, cauzate de anumite slabiciuni, acelasi autor spune ca „nu-i nevoie ca acestea sa fie exprimate în cuvinte. Acelasi Dumnezeu, acelasi Tata care stie ce este în inimile noastre, stie, de asemenea ce este în mintea Duhului.”¹⁴⁵ Aceasta este o garantie mai mare ca rugaciunile vor fi ascultate si vor

primi raspuns. Sau, dupa cum spune Geroge MacRae, „Rugaciunea Duhului Sfânt nu are nevoie de sunete articulate, pentru cu El se roaga în acord cu voia lui Dumnezeu.”

Ralph Martin explica într-o forma concisa semnificatia textului din Romani. El sustine ca: „Oficiul Duhului Sfânt este exercitat în câteva forme pe care le ia închinarea: „El inspira Biserica la rugaciune, ajuta credinciosii în slabiciunile lor (Rom 8:26, 27), si într-un mod misterios pe care Apostolul Pavel l-a explicat în detaliu, intervine pentru crestini, prezentând tainele lor înaintea Tatalui.”

În opinia noastra, Duhul Sfânt este acela care inspira si da eficienta rugaciunii credinciosilor. Duhul Sfânt, care locuieste în cei regenerati, poate interveni pentru ei înaintea Tatalui. În ceea ce priveste rugaciunea în Duhul sau prin Duhul, subliniem din nou ca ea înseamna rugaciunea facuta în voia si scopurile Duhului Sfânt. Atât rugaciunea cât si slujirea lui Dumnezeu în general, ar trebui sa se desfasoare în noua era caracterizata de revarsarea si locuirea Duhului Sfânt în inimile credinciosilor. Prin prezenta Sa în inimile crestinilor, Duhul Sfânt este Acela care anima închinarea Bisericii, făcând din fiecare membru activ un închinător placut lui Dumnezeu.

V. 2. 2. Duhul Sfânt îndumnezeieste închinarea

Una din activitatile de baza ale Duhului Sfânt este aceea de a-i sfinti pe credinciosi, influentând asemanarea cu Hristos în urcusul lor spiritual. Ruperea relatiei cu pacatul si sfintirea credinciosilor sunt prezentate de Apostolul Pavel ca fiind rezultatul lucrarii lui Hristos si a Duhului Dumnezeului nostru. (1 Corinteni 6:11, Tit 3:5). Îndumnezeirea fiintei umane prin prezenta Duhului Sfânt, este vizibila în roada Duhului pe care o produce în viata închinătorului autentic. (Galateni 5:22). Aceste calitati ale Duhului manifestate în cel credincios, au menirea de a reflecta caracterul Domnului Isus, prin cresterea acestuia într-o viata de sfințenie. În închinarea crestina, Duhul Sfânt continua sa-i sfinteasca pe credinciosi.

Dimensiunea orizontala a închinării este pusa în valoare prin cele noua aspecte ale roadei Duhului. Ele afecteaza modul de raportare la Dumnezeu, la semeni si la propria persoana. Doctorul Luca spune despre primii crestini ca aveau o marturie buna pentru oamenii din afara Bisericii. (Fapte 2:47). Sfatul Apostolului Petru pentru credinciosii carora le scrie, este sa „aiba o purtare buna în mijlocul neamurilor.” (1 Petru 2:12a). Cu privire la marturia crestinilor pentru „neamurile” în mijlocul carora traiesc, Steven Land afirma: „A spune ca roada Duhului nu are nici o relatie cu marturia credinciosului, e ca si cum ai spune ca sfintirea nu are nimic de-a face cu Duhul. Profunzimea vietii credinciosului prin cultivarea roadei Duhului este raportata în mod direct la eficienta marturiei lui.

În procesul sfintirii, lucrarea lui Dumnezeu asupra duhului uman, este atribuita, în mare parte, persoanei Duhului Sfânt. El este acela care pregateste inima pentru închinare, deoarece Duhul Sfânt este înțeles ca fiind Acela care face posibila închinarea credinciosilor. Închinarea are loc în Duhul Sfânt. O formula care exprima acest adevar în închierea adusa lui Dumnezeu este următoarea: Ne închinam Tatalui, prin Domnul Isus Hristos, în Duhul Sfânt.

V. 2. 3. Duhul Sfânt mentine autenticitatea închinării

Dupa cum afirma David Patterson, „în era Evangheliei, slujirea înaintea lui Dumnezeu este initiata si sustinuta de Duhul lui Dumnezeu.” Pastrarea puritatii în închinare este vitala pentru Biserica contemporana, deoarece în cultura actuala moralitatea si spiritualitatea sunt abordate într-un mod superficial. Pastrarea perspectivei ceresti în închinare este realizata de implicarea Duhului Sfânt.

Lumea contemporana numeste de prea multe ori binele rau si raul bine. Existenta

Bisericii în acest context, care apreciaza mai puțin spiritualitatea vietii, face ca nevoia pastrării unei direcții corecte în închinare să fie fundamentală. Apostolul Ioan menționează ca una din atribuțiile Duhului este și aceea de calauzire: are să vă calauzească în tot adevărul. (Ioan 16:13). Ghidarea credincioșilor de către Duhul Sfânt este completată de revelarea „lucrurilor viitoare”, care, odată cunoscute, aduc o schimbare în închinarea creștină. Schimbarea aceasta continuă până când viața credinciosului în închinare, ajunge să oglindească, cât mai deplin și perfect, imaginea Domnului Isus și poziția pe care credinciosul o are înaintea Domnului Isus. Afirmația anterioară implică o responsabilitate majoră din partea închinătorului, și anume, de a se „pastra neîntinat de lume.” (Iacov 1:27f).

Exemplul Bisericii din Corint este elocvent pentru subiectul abordat. Confuzia în închinarea comunitară, egoismul și imoralitatea au patruns în cadrul adunării. Apostolul Pavel, încearcă reabilitarea credincioșilor prin sublinierea lucrării Duhului Sfânt în mijlocul lor. Duhul Sfânt este acela care menține echilibrul în închinarea Bisericii. O înțelegere greșită a lucrării Lui duce la confuzie în închinare. (1 Corinteni 11-14).

În opinia noastră, fără prezența activă a Duhului Sfânt în Biserica lui Dumnezeu, închinarea va deveni doar o grupare de oameni religioși. Manifestarea Duhului în închinarea congregatională păstrează în centrul atenției Împăratia lui Dumnezeu, acolo unde închinarea poporului lui Dumnezeu va fi eternă.

Contextul socio-cultural în care Biserica își desfășoară activitatea, poate influența negativ închinarea celor credincioși. Duhul Sfânt este sursa de putere și iluminare pentru Biserica, așa încât să rămână constantă și echilibrată în închinarea adusă lui Dumnezeu.

V. 2. 4. Duhul Sfânt crează și menține unitatea în închinare

La baza unității Bisericii stă exemplul unității dintre Persoanelor Trinității. Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt lucrează în armonie, pentru că sunt Una. (Ioan 17:10, 11f; Ioan 16:15 etc.).

Închinarea nou-testamentală are la baza principiile unității găsite pe paginile Sfintei Scripturi. În ceea ce privește închinarea publică, și într-un mod special ne referim la slujirea credincioșilor, rolul Duhului Sfânt este acela de a echipa copiii lui Dumnezeu cu daruri spirituale. Abuzul folosirii darurilor spirituale în închinarea publică a constituit o problemă atât pentru Biserica primară (cea din Corint, într-un mod special), cât și pentru unele biserici contemporane. Vom evidenția în continuare felul în care Duhul Sfânt contribuie în crearea și menținerea unității Bisericii în închinarea comunitară. „Unitatea Duhului” (Efeseni 4:3), pe care o aminteste Apostolul Pavel, poate fi găsită acolo unde lucrarea Duhului este acceptată.

În gândirea paulină, lucrarea Duhului Sfânt are la baza principiul unitate în diversitate. Metafora „trupului” din 1 Corinteni 12:1-2, pune în lumină unitatea membrilor și complementaritatea dintre ele. Aceasta nu înseamnă o uniformizare a închinării Bisericii, deoarece Duhul Sfânt echipează fiecare credincios cu daruri spirituale, după cum vrea, obiectivul fiind edificarea Bisericii (1 Corinteni 12:4-11). Metafora trupului subliniază importanța închinării publice. „Noi ne strângem împreună pentru a da și pentru a primi, deci pentru a lua parte la zidirea Bisericii, proces ce reprezintă de fapt lucrarea continuă a lui Dumnezeu cu poporul Lui.” Echiparea credincioșilor cu daruri duhovnicești are scopul de a edifica adunarea lui Dumnezeu. M. G. McLuhan, explică astfel modul în care operează Duhul Sfânt: „Ele nu sunt posesia omului pentru a opera cu ele după propria lui voință și intenție. Responsabilitatea noastră de creștini este să evităm orice efort de a „programa” lucrarea Duhului Sfânt, și să umblăm în lumină, trăind aproape de Dumnezeu, așa încât Duhul Sfânt să poată să ne folosească prin manifestarea darurilor Lui, așa după cum vrea El.”

Problemele care pot apărea în procesul zidirii, sunt legate de modul în care se urmărește edificarea celorlalți în închinarea comunitară. Principiul accentuat de Apostolul Pavel în 1 Corinteni 14, susține că „nu este de ajuns ca cineva să fie inspirat: când creștinii se adună laolaltă cuvintele trebuie să comunice adevăruri al căror sens poate fi înțeles. Rânduiala, și nu neorânduiala, va fi semnul prezentei și controlului Duhului Sfânt, deoarece Dumnezeu nu este un Dumnezeu al neorânduiei, ci al păcii.” Realizarea acestui principiu în adunările creștine, face ca închinarea creștinilor să contribuie direct la împlinirea planului lui Dumnezeu, pe care îl are cu Biserica Sa: edificarea poporului ales și mântuirea celor păcătoși.

În înțelegerea noastră, lucrarea Duhului Sfânt în comunitatea celor credincioși este indispensabilă. Duhul Sfânt împuternicește închinătorii pentru a aduce o închinare autentică lui Dumnezeu. Totodată, rolul Duhului Sfânt este exprimat în sfântirea personală a credincioșilor, continuând procesul îndumnezeirii lor. Menținerea echilibrului în închinarea personală și publică este posibilă prin prezența Duhului Sfânt. Unitatea Bisericii, complementaritatea în slujire și edificarea personală și comunitară sunt realizabile prin acceptarea lucrării Duhului în cadrul adunării credincioșilor. Duhul Sfânt păzește Biserica de pierderea dimensiunii verticale a închinării.

Dick Iverson afirmă: „Dacă o persoană dorește să fie supusă Duhului Sfânt, trebuie să se supună cailor de autoritate folosiți de Duhul Sfânt.”¹⁵⁶ În acest fel ne lăsam conduși de Duhul într-o nouă dimensiune a relației cu Trinitatea, în timp ce avem acces direct la binecuvântările promise ale lui Dumnezeu. (Efeseni 2:18-22, Filipeni 4:19).

În concluzie, Duhul Sfânt aduce credincioșii în „trupul” lui Hristos, care este Biserica. El creează și păstrează unitatea în acest trup. De asemenea, Duhul Sfânt întretine koinonia în Biserica, exprimată în diversitatea formelor pe care le ia închinarea.

VI. Liturghia în diferite perioade ale istoriei Bisericii

„Cuvântul liturghie, este traducerea termenului grecesc **leitourgeo**, prin care grecii înțelegeau *orice lucrare publică sau orice lucru făcut în folosul statului sau al comunității*.” În Septuaginta termenul era folosit pentru a desemna lujirea de la Templu. În Noul Testament, termenul este folosit în mod strict pentru serviciul Euharistic, și pentru serviciul public al Bisericii.

Dom Gregory Dix ofera următoarea definiție pentru liturghie: „Liturghia reprezintă numele dat actului de a lua parte la închinarea corporativă adusă lui Dumnezeu.” Autorul se referă la închinarea publică, începută în perioada apostolică, și continuată până astăzi prin societatea celor credincioși, care sunt „trupul lui Hristos”.

Ne propunem în capitolul de față să evidențiem principalele aspecte liturgice ale închinării comunitare, în diferite perioade ale istoriei Bisericii. Formele pe care le-a luat liturghia în Bisericile tradiționale și nu numai, pot constitui un izvor nesecat de inspirație pentru închinarea contemporană a Bisericii lui Dumnezeu.

Remarcăm faptul că toți cei care abordează problema liturghiei fac referire în primul rând, și în mod direct, la Euharistie sau Cina Domnului. Explicația constă și în faptul că primele comunități creștine își defineau slujbele religioase în funcție de frecvența practicării acestui act de cult. Biserica „staruia în frângerea pâinii.” O altă explicație pe care o oferim, constă în aceea că interpretarea teologică a Euharistiei (felul în care sunt percepute elementele-azimă și rodul vitei) pune în evidență gândirea și practica teologică a unei comunități ecleziastice. În cadrul Cinei Domnului este exprimat felul în care este percepută prezența lui Hristos în Biserică și în actul cultic.

În studiul de față vom prezenta principalele trăsături ale liturghiei Ortodoxe, Catolice, Reformate și Neopretestante.

VI. 1. Biserica Ortodoxă

Teologul ortodox, **Doru Costache** a dat următoarea definiție liturghiei: „Liturghia este tradiția vie pentru că aici se consumă într-un amestec rezumat toată iconomia iubirii lui Dumnezeu față de noi. Aici suntem îndumnezeiți prin ascultarea Cuvântului rostit, aici suntem îndumnezeiți prin sederea la masa Cuvântului întrupat. Aici ne adunăm din lume, aici învățăm ritmurile Împăratiei ce va să fie, de aici ne întoarcem spre lume, purtând un nou mesaj decât cel cu care am venit spre sfânta adunare. Toată tradiția este aici. Mai rămâne să și înțelegem, iar apoi să facem lucrurile potrivit acestei înțelegeri.”

Felul în care începea un program religios în Bisericile timpurii, nu poate fi descris în detalii. Principalele observații făcute despre liturghia Bisericii se găsesc în cartea Faptele Apostolilor. Există presupunerea că ar fi existat cântece religioase, intonate cu scopul de a pregăti inima închinătorului pentru actul închinării. Aceste cântări erau urmate de lecturile biblice. În cele din urmă, preotul rostea predica înaintea Bisericii adunate. Până în această etapă a liturghiei, putea participa orice persoană, însă după acest moment doar credincioșii maturi rămâneau la slujbă. În acest timp avea loc și împărtășania sau Sfânta Euharistie.

John Chrysostom a afirmat în comentariul său cu privire la rugăciunea în Biserică Ortodoxă, că: „În Biserică Ortodoxă, formele și simbolurile devotionale au fost păstrate în mare parte neschimbate de-a lungul secolelor.” S-a accentuat, în mod insistent, prezența mistică a lui Hristos în credincioși la momentele de închinare comunitară. Liturghia Bisericii Ortodoxe a fost segmentată în funcție de principalele momente religioase din viața Bisericii. Prin urmare, Sărbătorile au jucat un rol semnificativ în închinarea ecleziastică.

Cu privire la Euharistie, Pr. Prof. **Dumitru Staniloae** afirmă că la acest act cultic,

„Domnul se face prezent cu Trupul si Sângele Sau prin chemarea Sfântului Duh.” Acelasi teolog explica astfel pozitia Bisericii Ortodoxe cu privire la elementele Cinei Domnului: „Ortodoxia mentine recunoasterea misterului inexplicabil al prefacerii pâinii si vinului în trupul si sângele Domnului.” Din învatatura Bisericii ortodoxe reiese ca la liturghia Euharistica, „luau parte doar membrii deplini ai Bisericii, care se puteau împartasi cu Sfânta Euharistie.” Cina Domnului, sau Euharistia, „era considerata punctul culminant al liturghiei bisericesci, partea centrala a ei.”

Un aspect important de subliniat, este ca la începuturile Bisericii, cei chemati la slujba, paraseau cladirea Bisericii când urma acest moment liturgic, deoarece începea liturghia credinciosilor. Este posibil ca aceasta practica sa fi disparut, deoarece astazi majoritatea oamenilor declara a fi crestini. Concluzia la care se ajunge, este ca oricine poate participa la închinarea Bisericii pentru ca toti sunt parte a ei.

Specifice liturghiei ortodoxe sunt **cartile de slujba** pe care le foloseste. Acestea sunt împartite în mai multe categorii. (ex. carti biblice, carti bisericesci). De asemenea, citirea textelor biblice ocupa un loc important în liturghia Bisericii. Prin aceasta s-a continuat obiceiul vechi-testamental, perioada în care citirea si interpretarea textelor biblice „alcatuia cea mai importanta parte a adunarilor de cult si rugaciune din sinagogi.” În limbaj ortodox, lecturile biblice publice au denumiri specifice, precum: Catisme, Paremii, Apostolul si Evanghelia.

Lecturile biblice din cadrul liturghiei îndeplineau cel putin unul din cele trei **scopuri ale slujbei religioase**: scopul didactic, pedagogic sau catehetic, si scopul edificarii Bisericii prin crestinii care traiesc o viata curata alaturi de Hristos.

Cântarea religioasa, în cultul Ortodox este considerata o rugaciune de lauda si de slavire, luând de cele mai multe ori forma de poezie sau de imn religios. Acestea sunt împartite în doua categorii: cântari cu text biblic si imnurile liturgice, adica texte scrise de preotii Bisericii. Dintre cântarile mai vechi care s-au pastrat si astazi, este cântarea antifonala, care se mai cânta la Bisericile manastiresti.

Conform aceluiasi autor, slujbele religioase în Biserica Ortodoxa sunt împartite în trei grupe principale. Prima dintre acestea este reprezentata de slujbele zilnice care se tin în incinta Bisericii. Exista, apoi, slujbele facute la cererea enoriasilor si, în cele din urma, este slujba Sfintei Liturghii, care era considerata centrul cultului divin public. În Biserica Ortodoxa se oficiaza trei Liturghii semnificative, în timpul unui an. Liturghia Sfântului Vasile cel Mare, Liturghia Sfântului Ioan Gura de Aur si Liturghia Darurilor.

Programul liturgic al Bisericii Ortodoxe se împarte în trei etape. Proscomidia, etapa de pregatire a închinarii publice, este urmata de liturghia catehumenilor, la care ia parte toti cei prezenti. Ultima etapa a liturghiei este reprezentata de liturghia credinciosilor, caracterizata de savarsirea actului euharistic doar pentru membrii deplini ai Bisericii.

În general, idea de baza a liturghiei este închinarea comunitara sau publica. În decursul istoriei, în Biserica Ortodoxa „Sfânta Liturghie a constituit obiectul a numeroase explicari. Acestea s-au facut fie sub aspect dogmatic, fie sub aspect mistico-simbolic. Ele aveau menirea sa antreneze pe credinciosi la întelegerea rânduiei si simbolismului Sfintei Liturghii si implicit la o mai profunda traire a vietii duhovnicesti.”¹⁷³ Prin urmare, rezultatul liturghiei a fost si acela de a tine aproape de Biserica fiinta umana.

Depasirea sensului mistic al închinarii rasaritene a fost posibila prin punerea liturghiei în limba poporului. Cartile traduse si predicile tinute într-o limba inteligibila au favorizat închinarea corporativa a Bisericii, cu toate ca, accentul cade pe rolul preotului în închinarea comunitara.

VI. 2. Biserica Catolica

În opinia lui **Dan Zamfirescu**, „Catholicismul este un organism mult mai vast, mult

mai original si mai crestin decât îl cred cei ce vor sa îl combata.” Bogatia sa istorica nu provine din Imperiul Roman, ci din vocatia istorica pe care a avut-o, dupa cum subliniaza acelasi comentator. Întreg stilul de viata al catolicismului a fost îndreptat spre istorie. „Catolicismul a trait constient istoria ca o dimensiune interioara si a introdus politicul în însasi substanta sa spirituala, structurându-se dogmatic si organizatoric pentru actiunea istorica, pentru biruinta unor teluri ce necesitau aceasta actiune.”

Practicarea liturghiei în Biserica Catolica presupune înțelegerea economiei sacramentale a Bisericii. Pentru comunitatea catolica, liturghia înseamna o actiune din partea lui Hristos. În gândirea catolica, la actul liturgic iau parte puterile ceresti, natura, slujitorii Vechiului Legamânt, precum si ai Noului Legamânt si, desigur, Maria Fecioara.

Biserica Catolica acorda importanta unitatii care se manifesta prin diversitatea. Toti Membrii sunt parte a trupului, însa nu toti sunt facuti pentru aceiasi lucrare. (Romani 12:4). Concluzia este ca „în celebrarea sacramentelor, întreaga adunare împlineste liturghia”, fiecare potrivit functiei sale, dar în unitatea Duhului care lucreaza în toti.”

Orele liturgice sunt specifice Bisericii Romano-Catolice. **Greg Dues** afirma ca dupa ce Crestinismul si-a obtinut libertatea religioasa, grupurile de rugaciune au început sa se adune în Bisericile locale în timpul saptamânii. „Exista o rugaciune de dimineata si o rugaciune de seara. Aceste servicii constau în citirea Scripturii, în cântarea psalmilor si a imnurilor, si în rugaciuni. Dupa secolul al cincilea calugarii s-au alaturat acestor momente de rugaciune.”¹⁷⁹ Aceste ore de rugaciune, au fost denumite mai târziu Oficiul Divin, aratând prin aceasta, datoria si responsabilitatea clerului. Acelasi autor sustine ca „în anii recenti parohiile au început sa reintroduca, de câteva ori pe saptamâna, mai multe ore de rugaciune, servicii în care se cânte, rugaciuni comunitare si citirea Scripturii.” Toate aceste activitati comune sunt o parte a liturghiei Bisericii Catolice.

Cu privire la actul Cinei Domnului în Biserica Catolica, **Isidor Martinca** afirma ca „în ea (în Euharistie) devine prezenta jertfa lui Cristos care ne-a împacat cu Dumnezeu. Prin ea sunt hraniti si întariti cei care traiesc viata lui Cristos.”

În conceptia romano-catolica despre Cina Domnului este esentiala idea de transubstantiere. Potrivit acestei teorii, elementele Cinei Domnului se transforma în mod efectiv în trupul si sângele Domnului. Millard Erickson explica pozitia catolica: „Substanta pâinii si a vinului este transformata în carnea si respectiv sângele lui Cristos. Observati, substanta este transformata, nu accidentele. Astfel pâinea pastreaza înfatisarea, structura si gustul pâinii.”¹⁸² Potrivit aceluiasi autor, în baza conceptiei catolice, în cadrul liturghiei, Domnului Isus Hristos ofera din nou o jertfa în folosul celor care se închina.

Un rol fundamental în legatura sacramentala a unitatii crestinilor, îl are botezul în apa. Prin el sunt încorporati în Biserica cei credinciosi, devenind parte a trupului lui Hristos. Cei botezati în Biserica Catolica, sunt recunoscuti de restul comunitatii ca „frati” ai lor. Fara botez ei nu fac parte din Biserica Catolica.

VI. 3. Biserica Luterana

Cel care a adus o noua directie în evolutia religiei, a fost **Martin Luther**. Prin insistenta sa asupra importantei Scripturii, credintei si a harului mântuitor, a stabilit principiile de baza ale Reformei, care a influentat de atunci si pâna astazi gândirea crestina.

Începând cu secolul XVIII, adunarile crestine si-au pierdut putin câte putin, specificul luteran. Cu toate a acestea, luteranismul a pastrat principiile fundamentale accentuate în liturghia Bisericii.

Un loc special în liturghia luterana l-a avut studiul exegetic al textelor biblice. Accentuarea acestui principiu a favorizat reactilizarea credintei legata de aspectele

traditionale ale credinței luterane cu privire la hristologie, eshatologie, sacramente și etică. Asadar, nu gresim când afirmăm că în centrul lirtughiei luterane sta predicarea Cuvântului Lui Dumnezeu.

Actul liturgic al Cinei Domnului are, de asemenea, importanța majoră în teologia luterană. Modul în care sunt percepute elementele Euharistiei este stabilit de reformatorul german, Martin Luther. Millard Erickson explică astfel poziția luterană: „Luther a păstrat poziția catolică potrivit căreia trupul și sângele Domnului Isus sunt prezente în mod fizic în elemente. El a luat cuvintele Domnului Isus în mod literal. Trupul și sângele sunt prezente în elemente în mod real și nu numai figurat.”¹⁸⁵ Chiar dacă elementele rămân pâine și vin în compoziție, trupul lui Hristos și sângele sau sunt prezente „în, cu și sub” elemente. Asadar teologia luterană a Cinei Domnului nu este în acord cu teoria catolică a transubstanțierii.

Jaroslav Pelikan critică luteranismul, prin aceea că „deteriorarea ortodoxiei s-a produs prin trecerea de la negarea naturii sacrificiale a liturghiei, ajungându-se la negarea prezentei reale sau cel puțin la o teorie a consubstanțierii care să înlocuiască transubstanțierea.” Prin această afirmație, făcută în contextul comentariului despre radicalizarea progresivă a învățaturii reformate, J. Pelikan nu se exprimă doar în favoarea ortodoxiei, ci mai important, în favoarea catolicismului, amintind de teoria transubstanțierii, pe care catolicismul a practicat-o.

Încheiem această prezentare succintă a închinării luterane, subliniind prioritatea Scripturii în cadrul liturghiei, și că „daruri pământești ca apă, o carte, rostirea promisiunilor lui Dumnezeu, pâinea și vinul, sunt datatoare de har”. Se accentuează astfel și aspectul evanghelic, cât și aspectul catolic al liturghiei luterane.

VI. 4. Bisericele Evanghelice

Ca și Bisericele tradiționale, Bisericele Evanghelice au ca exemplu pentru închinarea comunitară și individuală Biserica primului secol. Însă, forma de exprimare a credinței este mai asemănătoare cu cea promovată de Reforma creștină a secolului XVI. Subliniem că, în închinarea Bisericilor neoprotestante, termenul de liturghie, în comparație cu aparițiile termenului în limbajul Bisericilor tradiționale, apare mult mai rar. Aspectele principale ale liturghiei Bisericilor evanghelice le vom prezenta în continuare.

Accentul în închinarea Bisericilor evanghelice cade pe *relația credinciosului cu Dumnezeu*. În cadrul serviciului religios, creștinul este motivat să își exprime, în baza reconcilierii prin jertfa Domnului Isus, adorarea și lauda față de Dumnezeu-Tatal. Fără o relație personală și voluntară persoana participă doar ca spectator la actul liturgic. Mult mai profund, limbajul teologic numește această experiență necesară nașterea din nou sau regenerare.

Robin Jensen afirmă că „din secolul XVI, Bisericele protestante au accentuat mereu că închinarea trebuie să fie direcționată de Cuvântul lui Dumnezeu și să fie inteligibilă.” În fiecare slujbă religioasă, Cuvântul Scripturii este citit și interpretat în cadrul închinării publice. Ca și Biserica primară, care „staruia în învățătura apostolilor”, ca și reformatorii care au spus „sola Scriptura”, creștinii evanghelici recunosc infailibilitatea și inspirația divină a Bibliei, și rolul ei în mântuirea omului. (Romani 10:8-15; 2Timotei 3:16-17).

Alături de **predicarea Cuvântului, rugăciunea** îndeplinește un rol foarte important în închinarea comunitară. În cadrul serviciilor religioase, se da posibilitatea fiecărui credincios prezent de se exprima înaintea lui Dumnezeu în rugăciune. După cum spunea **Ralph Martin**, „rugăciunea spontană și liberă este caracteristică adunarilor creștine înregistrate în cartea Faptele Apostolilor.” De atunci și până astăzi rugăciunea a continuat să fie o trasatură dominantă a Bisericii.

Muzica, în Bisericile neoprotestante, are un rol determinant pentru închinarea publică. În comunitățile credincioșilor evanghelici, fiecare credincios este motivat să participe la închinare prin cântarea publică. Cu privire la muzica creștină contemporană, Steve Miller, prezintă următoarea înțelegere: „Cântările evangheliei ar putea fi privite ca instrumente ale învățării (cum să fii salvat, sau nevoia de a fi salvat), funcții care sunt clar afirmate în Coloseni. În ambele cazuri, cei care neaga funcția evanghelistică a muzicii se îndepărtează de Scripturi. Alături de funcția evanghelistică a muzicii, Sfânta Scriptură subliniază, într-un mod special, funcția doxologică a muzicii.

Cina Domnului are un caracter sacru și solemn în închinarea Bisericilor evanghelice. Potrivit concepției gânditorilor protestanți, la Cina prezenta lui Hristos este simbolică și spirituală. Se acceptă mai degrabă poziția calvinistă și zwingliană care susțin că elementele Cinei nu suportă nici o transformare, ci ele doar simbolizează trupul și sângele lui Hristos, întrucât „prin arătarea simbolului, lucrul însuși este arătat.” Prezentă lui Isus Hristos în actul Euharistiei, este explicată în felul următor: „Așa cum primim elementele pâinii și vinului în prezența lui Hristos, așa ne împărtășim cu El și cu toate beneficiile prezenței Sale.” Asadar, în protestantism la Cina Domnului, prezența lui Hristos este simbolică și eficientă din punct de vedere spiritual (*symbolum efficax*). În acest mod sunt percepute cele două elemente ale actului euharistic.

În capitolul de față am încercat să prezentăm câteva aspecte reprezentative din liturghiile sau slujbele religioase ale Bisericilor tradiționale, Luterane și Evanghelice. Scopul nostru nu a fost acela de a studia comparativ și în detaliu liturghia fiecărei Biserici și apoi să o nominalizăm pe cea mai bună, ci am căutat mai degrabă să evidențiem câteva diferențe și asemănări care stau la baza închinării publice din fiecare comunitate religioasă. Ideea de bază este aceea că, într-un fel sau altul, mai asemănător cu închinarea primilor creștini sau mai puțin asemănător, oamenii sau închinat lui Dumnezeu în fiecare moment al istoriei care s-a scurs până acum.

VII. Relevanta acestui studiu pentru închinarea Bisericii secolului XXI

VII. 1. Influenta socio-culturala în închinarea ecleziastica

Dictionarul explicativ al limbii române definește astfel termenul cultura: „Totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestora.” **Noul Dictionar universal al limbii române** oferă următoarea definiție pentru același termen: „Ansamblul aspectelor intelectuale ale unei civilizații; dezvoltare a facultăților spirituale printr-un efort conștient.”

După cum am subliniat în capitolul șase al acestei lucrări, contextul socio-cultural în care Biserica își desfășoară activitatea, influențează, mai mult sau mai puțin, închinarea celor credincioși. Influenta pe care aspectele culturale o exercită în viața fiecărui credincios nu poate fi negată. Afirmatia lui Chris Bowater că „fiecare cuvânt, vorbit sau scris, fiecare gest sau privire au puterea de a oferi informații”, se aplică și în cadrul închinării liturgice. El continuă și spune că „există putere în cuvinte: putere de a distruge, de a elibera, de a încuraja sau anihila.” Mai mare decât forța cuvintelor este forța care există în valorile materiale și spirituale ale societății la un moment dat. De fapt, prin cuvinte este pusă în evidență filozofia de viață a fiecărui individ.

Fără a face afirmații puerile, studierea culturii unei societăți în cadrul căreia comunitatea creștină se închină, ar trebui să atragă mai mult atenția celor care critice forma de manifestare a închinării la diferite comunități. Într-un fel s-a închinat poporul Israel în perioada veche-testamentară, într-un fel s-a închinat Biserica primară și în alt fel se închină Biserica contemporană. Diferența aceasta este favorizată oarecum și de dezvoltarea tehnologică a societății prezente. În acest fel susținem că Evanghelia trebuie interpretată ținând cont și de contextul în care ne găsim. Aceasta nu înseamnă a adopta principiile biblice la sistemul uman de valori, ci înseamnă să urmăm exemplul Apostolului Pavel: „Cu iudeii m-am făcut iudeu, ca să câștig pe iudei; cu cei ce sunt sub Lege, m-am făcut ca și când aș fi fost sub Lege (macar că nu sunt sub Lege), ca să câștig pe cei ce sunt sub Lege; cu cei ce sunt fără Lege, m-am făcut ca și cum aș fi fost fără lege (macar că nu sunt fără o lege a lui Dumnezeu, ci sunt sub legea lui Hristos), ca să câștig pe cei fără lege. Am fost slab cu cei slabi, ca să câștig pe cei slabi. M-am făcut tuturor totul, ca, oricum, să măntuiesc pe unii din ei. Fac totul pentru Evanghelie ca să am și eu parte de ea.” (1 Corinteni 9:20-23). Credem că principiul pe care îl promovează Apostolul Pavel nu este cel al compromisului, ci este cel al folosirii cu înțelepciune a lucrurilor pe care cei nemântuiți le folosesc, dar fără a intra în conflict cu principiile Sfintei Scripturi. Nu este cel al autosatisfacției în închinare ci cel al preocupării de aproapele, dorind mântuirea sa. Această concepție este creatoare de poduri nu de ziduri între Biserica lui Hristos și cei ce sunt în afara ei. Cunoașterea sistemului de gândire al societății va crește eficiența propovăduirii Evangheliei Împăratiei lui Dumnezeu. Preocuparea Bisericii, chiar prin închinarea sa, trebuie să fie asemanătoare cu cea exprimată de Bruce Nichols: „Preocuparea noastră este să interpretăm Cuvântul lui Dumnezeu în lumina propriului nostru context istoric.”

Conținutul închinării contemporane nu trebuie să fie determinat de influența socio-culturală. Totodată, forma închinării trebuie să conducă spre Împăratia lui Dumnezeu nu spre împăratia diavolului. Pentru păstrarea acestui echilibru vital propunem în continuare câteva principii care, dacă vor fi aplicate, credem că vor păstra închinarea pe culmile înalte ale spiritualității.

Indiferent de perioada istorică și de zona geografică în care s-ar putea afla Biserica,

în închinarea comunitara trebuie **promovata unitatea crestina**. Fiecare etapa a închinarii trebuie sa fie în armonie una cu cealalta, precum si cu tema abordata în programul liturgic. De asemenea, accentuarea unei „perspective catolice în închinare” este o caracteristica importanta a închinarii. Ne referim la deschiderea Bisericii pentru comunicare, pentru relatie, fara ca acestea sa afecteze integritatea trupului lui Hristos. Principiilor enuntate mai sus li se alatura necesitatea edificarii comunitatii crestine în slujbele religioase de închinare. Caracterul duhovnicesc al închinarii este evidentiat atunci când se împlinesc cuvintele Apostolului Pavel din 1Corinteni 14:12f , unde spune ca darurile duhovnicesti manifestate în închinarea publica trebuie cerute „în vederea zidirii sufletesti a Bisericii.” În acest fel, posibilele bariere dintre credinciosi sunt îndepartate. Everett Harrison completeaza aceasta lista si spune ca „trebuie sa existe o nota expectativa în fiecare oportunitate de închinare, un sentiment de împlinire ca suntem împreuna pentru a experimenta prezenta lui Hristos.”

Adevarul incontestabil de care se loveste închinarea contemporana este reprezentat **de caracterul schimbator al lumii în care traim**. În acest caz, principiul care ar trebui sa primeze în dezbaterile care au ca subiect relevanta închinarii Bisericii pentru lumea în care aceasta fiinteaza este cel prin care se afirma ca trebuie **sa se caute „semnificatia prezentului în lumina Cuvântului neschimbator al lui Dumnezeu.”**

VII. 2. Concluzii

Închinarea Bisericii contemporane este caracterizata de o mare diversitate. Formele pe care le adopta în prezent Biserica, difera de la o comunitate locala la alta, si de la o traditie eclesiala la alta. Ultimii ani au adus o schimbare majora în închinarea publica. Dupa cum am subliniat la începutul acestei lucrari, dovada evidenta se gaseste în multimea de crezuri si marturisiri de credinta, precum si în pluralismul societatii în care traim.

Am prezentat, în acest studiu, cele mai importante carateristici ale închinarii, având ca reper de baza, închinarea Bisericii primare. Principiile închinarii stabilite de Domnul Isus si promovate de apostoli, au fost practicate de crestinii primului secol.

Stabilirea unui tipar pentru serviciile religioase contemporane este o încercare irealizabila, sau în cel mai bun caz, lipsita de succes. Mediul cultural în care Biserica locala își desfășoara activitatea este un factor important pentru stilul de închinare adoptat de acea Biserica. Mai mult chiar, trasarea unor linii fixe care sa conduca închinarea comunitara, ar constitui uneori, adevarate bariere în cale manifestarii libertatii în închinare. Ne referim într-un mod special la libertatea pe care Duhul Sfânt trebuie sa o aiba în programele liturgice ale Bisericii. Aceasta nu va conduce la dezordine în închinare, ci va favoriza manifestarea lucrarii Duhului, precum si deschiderea spre nou si spre creativitate în închinare.

Un aspect pozitiv al structurii serviciilor de închinare, este acela ca „închinarea congregationala nu este rezultatul unui accident. Pentru fiecare parte a slujbei asezata la locul potrivit exista un motiv.” Subliniem ca închinarea publica are la baza principiul stabilit de Apostolul Pavel: inspiratia în închinare trebuie sa fie însoțita de claritate în exprimare. (1 Corinteni capitolul 14).

Pentru ca închinarea sa fie cât mai completa, formele prezentate în aceasta lucrare sunt esentiale. Dupa cum se poate observa din închinarea comunitara a Bisericii, rugaciunea, cântarea si predicarea Cuvântului lui Dumnezeu sunt principalele aspecte liturgice ale comunitatii crestine, fiind prezente în fiecare perioada a istoriei Bisericii. În acest fel, dupa cum spunea Ralph Martin, „fiecare participant este invitat sa contribuie la o activitate mareata prin lauda, rugaciune, daruire, ascultare, marturisire, credinta, si actiune.”

O atenție deosebită trebuie acordată principiilor sau cuvintelor pe care Domnul Isus le-a spus despre închinarea personală, cât și despre închinarea publică. Pe lângă aspectul hristocentric al închinării, credincioșii ar trebui să acorde o mai mare importanță rolului pe care Duhul Sfânt îl are în închinarea ecleziastică. Cel care dă adevărata formă a închinării este Duhul Sfânt, prin prezența Sa activă în fiecare credincios.

David Paterson afirmă că „poate unor Biserici le va fi foarte dificil să reevalueze rolul și funcția adunării Bisericii din perspectiva scopurilor lui Dumnezeu și să analizeze critic ceea ce se întâmplă duminică de duminică.”²⁰¹ Indiferent de greutatea întâlnită în propria evaluare, ea rămâne necesară, uneori devenind vitală pentru evoluția închinării comunitare. Această atitudine creează premisele unei reforme în închinare, reforma care în unele Biserici este urgentă.

Scopul închinării comunitare rămâne glorificarea lui Dumnezeu și zidirea spirituală a Bisericii. Fiecare inițiativă în închinare trebuie să fie determinată de aceste două motivații nobile și fundamentale.

Ca și concluzie finală, notăm afirmația cu care David Paterson își încheie cartea sa despre închinare, *Comuniune cu Dumnezeu*: „Mai presus de orice, trebuie să înțeleagă (creștinii), perspectiva neo-testamentară că închinarea acceptabilă înseamnă a intra în comuniune cu Dumnezeu, prin Isus Hristos, în Duhul Sfânt - adică se concentrează asupra lui Cristos, slujește Evanghelia și presupune un mod de viață.”

Afirmația de mai sus constituie un test pentru închinarea contemporană. Închinarea autentică, de la geneza ei și până astăzi a fost și ar trebui să rămână orientată teocentric. Dumnezeu este cel care stabilește modul închinării, și tot El este Acela care trebuie să primească închinarea credincioșilor. Pentru marea Sa și pentru lucrarea Lui în istoria omenirii, cuvintele Apostolului Iuda sunt potrivite: „Iar a Aceluia, care poate să vă păzească de orice cadere, și să vă facă să vă înfățișați fără prihană și plini de bucurie înaintea slavei Sale, singurului Dumnezeu, Mântuitorul nostru, prin Isus Hristos, Domnul nostru, să fie slava, marea, puterea și stăpânirea, mai înainte de toți vecii, și acum și în veci. Amin.” (Iuda vv. 24-25).